

de Proosdijkoerier

JAARGANG 31 | NUMMER 1 | MAART 2015

Foto: Fons Compier

EEN STUKJE **MONUMENTAAL**

ENGELS Vliegtuig NEERGESCHOTEN BOVEN Waverveen

MIJDRECHT IN DE EERSTE WERELDOORLOG

ADVERTENTIEPAGINA BINNENZIJDE OMSLAG
IN BEZIT VAN AVANTI

De tijdparadox

door Jaap Meulstee

Een tijdje geleden zag ik een boekje met de titel "De tijdparadox". De ondertitel was hoopgevend: "Win gisteren terug, geniet van vandaag en wees meester over morgen." Het maakte me nieuwsgierig. Een paar citaten uit het verhaal wil ik u niet onthouden.

SAGAN, EEN ASTRONOOM SCHREEF:

"De wereld is oud, de mensen zijn jong. Belangrijke gebeurtenissen in ons leven worden in jaren gemeten, onze levensduur in decennia, onze genealogie in eeuwen en de hele opgetekende geschiedenis in millennia. Het is moeilijk te bevatten dat er vòòr ons verbazingwekkende perioden van het verleden zijn geweest, met een ontzaglijk tijdsperspectief."

ZIMBARDO EN BOYD, HOOFDREDACTEUREN VAN "DE TIJDPARADOX" (LONDEN, 2008):

"De meeste mensen gaan ervan uit dat hun herinneringen nauwkeurig samenvatten wat er in het verleden is gebeurd en dat deze herinneringen blijvend zijn. Helaas veranderen onze herinneringen in de loop der tijd. Het zijn geen objectieve verslagen van het verleden, alsof er een video is vastgelegd op een harde schijf. Herinneringen worden steeds gereconstrueerd en beïnvloed door huidige overtuigingen en beschikbare informatie.

De manier waarop we vandaag denken en voelen beïnvloedt de herinneringen van gisteren.

Onze herinneringen zijn feilbaar. We kunnen dingen vergeten die feitelijk gebeurd zijn en we kunnen ons dingen herinneren die niet gebeurd zijn." Seligman, een psycholoog, vult hierop aan: "Gebeurtenissen uit de kindertijd worden overschat. Trauma's uit de kindertijd hebben een nauwelijks te bespeuren invloed op onze persoonlijkheid."

UITEINDELIJK LEIDT HET BETOOG IN HET BOEK TOT EEN BEMOEDIGENDE AANSPORING:

"Gebruik tijd om gelukkige herinneringen opnieuw te

beleven en wonden te laten helen. Foto's, briefjes en kaarten brengen het verleden bij u in het heden. U kunt de tijden van weleer en daarmee uw gelukkige momenten herbeleven. Help uw kinderen

om plakboeken aan te leggen met de geschiedenis van hun persoonlijke ontwikkeling, om zo de positieve dingen in het leven te belichten. Besef van een positief verleden geeft u het besef van uw afkomst. Zelfbevestiging. Een positief verleden stelt u in staat met familie, traditie en cultureel erfgoed verbonden te zijn."

Als deze tekstfragmenten al niet voldoende zijn om enige herkenning te bewerkstelligen, doet de in onze kringen regelmatig aangehaalde frase "hoe ouder, hoe wijzer" daar nog een schepje bovenop. Wij koesteren herinneringen en putten daar regelmatig positieve gedachten uit. De wijsheid van de ouderen in onze gemeenschap is hierbij van ondersteunend belang. De ervaringen uit het verleden kunnen ons helpen de juiste beslissingen te nemen voor de toekomst.

WIN GISTEREN TERUG,
GENIET VAN VANDAAG EN
WEES MEESTER OVER MORGEN

Onze Proosdijkoerier, het alom in de regio bijzonder gewaardeerde historische kwartaalblad, biedt ons de hierboven beschreven mogelijkheden. Terugkijken naar wat ooit was,

om er lering uit te trekken of gewoon om er plezier aan te beleven. Ons schrijverscollectief doet ook deze keer weer een geslaagde poging u van het verleden te laten genieten. Als u net zo tevreden bent over ons blad als al diegenen, die ons op straat of in de winkel hierop aanspreken, vertel het dan gerust door. We hebben meer dan duizend leden, maar dat kunnen en mogen er nog veel meer zijn. U kunt er mede voor zorgen, dat nog meer mensen genieten van alles wat ooit geweest is en in de Proosdijkoerier zo mooi beschreven wordt. Alvast bijzonder dank voor uw inbreng hierbij. ■

Bij de voorplaat

Dit gemeentelijk monument met drie sterren staat aan "de Amstelkade 60 in Mijdrecht aan de Amstel", zoals de huidige Amstelhoek destijds werd aangeduid.

Het werd in 1912 gebouwd naar een ontwerp van architect Hermanus van der Zijden, in opdracht van de coöperatieve zuivelvereniging Mijdrecht. Echter alle ambities ten spijt was het vier jaar later al weer over en uit, voornamelijk ten gevolge van "moordende" melkprijsoorlogen.

Het gebouw werd nadien aangekocht door de V.A.M.I., dat tot 1948 heeft bijgedragen aan het veranderende uiterlijk van dit monument.

Digitale nieuwsbrief

Met enige regelmaat geven we een digitale nieuwsbrief uit. Elke maand proberen we u via dit bulletin op de hoogte te stellen van de laatste nieuwtjes aangaande onze vereniging en de regionale historie. Ontvangt u deze nieuwsbrief nog niet? Jammer, want de laatste actualiteiten en nieuwtjes plaatsen we niet meer in de Proosdijkoerier.

Dus wilt u - net als ruim zevenhonderd andere betrokkenen - toch goed op de hoogte blijven? Meld u dan eenvoudig aan door uw naam en e-mailadres in te vullen op de homepage van de website van de historische vereniging. U ontvangt dan ook regelmatig de nieuwsbrief. Zie ook onze website: www.proosdijlanden.nl

In deze Proosdijkoerier

- 3 De tijdparadox
- 4 Bij de voorplaat | In deze Proosdijkoerier
- 5 Engels vliegtuig neergeschoten boven Waverveen
- 8 Een stukje monumentaal [1]
- 12 Negentig jaar Kunst na Arbeid
- 16 Raadhuis op stellen
- 24 Interview Peter van Golen
- 27 Voorkomen is beter dan genezen
- 30 Mijdrecht in de eerste wereldoorlog
- 35 Heeft u ze ook nog? Die oude klassenfoto's?
- 37 Verenigingsnieuws

Engels vliegtuig neergeschoten boven Waverveen

ZEVEN BEMANNINGSLEDEN KWAMEN OM

door Piet van Buul

Tijdens de Tweede Wereldoorlog heeft een belangrijk deel van de gevechten zich in de lucht afgespeeld. Gevechtsvliegtuigen en bommenwerpers vlogen af en aan. Vanuit Engeland werden aanhoudend bombardementsvluchten op belangrijke Duitse doelwitten uitgevoerd. De Duitse Luftwaffe liet zich ook niet onbetuigd. Vliegtuigen van de geallieerde strijdkrachten, die niet door middel van afweergeschut uitgeschakeld konden worden, werden achternagezeten en beschoten door de gevechtsvliegtuigen van de Duitsers. In totaal zijn gedurende de oorlog alleen al tijdens gevechten boven Nederland om en nabij zesduizend vliegtuigen neergeschoten. Het aantal RAF/RAAF/RNZAF vliegers dat gedurende de periode van 1939 tot en met 1945 boven Europa vluchten uitvoerde en daarvan niet terugkeerde bedraagt maar liefst 55.000. In het gebied van De Ronde Venen zijn zes toestellen neergekomen. Eén daarvan is de Engelse Avro Lancaster Mk.I van sergeant A.E. Fischer die in het weiland van de familie Treur in Waverveen neerstortte.

Voor een aantal inwoners van Wilnis begon de oorlog met het neerstorten van de Duitse Dornier die op 10 mei 1940 boven de Kagerplassen geraakt werd. Het toestel kwam in de buurt van het station van Wilnis in een weiland terecht. Daarna kwam er op 27 juni 1940 een Bristol Blenheim van de Engelse luchtmacht naar beneden. Op 13 mei 1941 stortte een Duitse Junker neer in Botshol, als gevolg van een motorstoring. In de nacht van 28 op 29 maart 1942 was het opnieuw raak.

Een Vickers Wellington van de RAF werd neergehaald en kwam in de buurt van Amstelhoek terecht. Precies een jaar later, in de vroege ochtend van 30 maart 1943, stortte de Avro Lancaster met zeven bemanningsleden in Waverveen neer. Na jarenlange discussie is de Canadese Vickers Wellington, die in de nacht van 4 op 5 mei 1943 langs de Mijdrechtse Dwarsweg terecht kwam in 2002 alsnog geborgen. De stoffelijke resten van drie bemanningsleden zijn begraven op het kerkhof bij de Nederlands Hervormde Kerk in Wilnis.

DE CRASH IN WAVERVEEN

De toenmalige gemeenteveldwachters Willem Rietkerk en Abraham Hubrecht Koeman zijn op dinsdag 30 maart 1943 om 09.30 uur telefonisch in kennis gesteld van het feit dat er in de nacht van 29 op 30 maart

een Engels vliegtuig zou zijn verongelukt. Uit een proces-verbaal dat de beide veldwachters hebben opge maakt blijkt dat ze zich "onverwijld derwaarts" begeven hebben. Het toestel was ingeslagen in een weiland dat toebehoorde aan veehouder J. Treur. Het weiland lag aan de Veldweg 104 in Waverveen. Ze troffen een groot aantal wrakstukken aan, die verspreid over het weiland lagen. Aan de hand van nummers en opschriften maakten ze op dat het om een Engels vliegtuig ging. Onduidelijk was toen nog om welk type vliegtuig het ging. Bij nadere beschouwing kwamen Rietkerk

**"AAN DE HAND VAN GEVONDEN
HANDEN EN VOETEN TELDEN WE
DRIE SLACHTOFFERS."**

en Koeman tot de conclusie dat zich bij het gat van zo'n vijftig meter doorsnee, dat door het vliegtuig in de bodem was geslagen, de stoffelijke resten van drie manschappen bevonden. "Een en ander kon door ons worden vastgesteld na telling van de aldaar zich bevindende handen en voeten van slachtoffers."

Herdenking bemanning Avro Lancaster ED761 in Waverveen.

Later bleek dat er veel meer gesneuvelden waren. In het proces verbaal maken de veldwachters melding van het feit dat de Duitse politie inmiddels ook ter plaatse was gearriveerd. Die ontfermde zich over de van de bemanning afkomstige bescheiden. De Duitse Wehrmacht nam de bewaking over en zou zorgen voor het bergen van de slachtoffers en het materieel. Het proces-verbaal is overhandigd aan de Groepscommandant van de Marechaussee, die vervolgens de informatie heeft doorgegeven aan de in aanmerking komende instanties en autoriteiten, waaronder de toenmalige burgemeester van de gemeente Vinkeveen en Waverveen, G.E. Mühlradt.

BERGING VAN DE OMGEKOMEN VLIEGENIERS

Bij de berging van de stoffelijke overschotten werd duidelijk dat het om meer slachtoffers ging. De burgemeester schrijft in een brief aan Het Rode Kruis dat de lichamen zwaar verminkt waren en dat het vermoedelijk ging om zes bemanningsleden. De stoffelijke resten zijn op 1 april 1943 in twee kisten op de Nederlands Hervormde Begraafplaats in Waverveen ter aarde besteld. De burgemeester kon op dat moment geen nadere mededelingen doen over de identiteit van de slachtoffers omdat er geen identiteitspapieren of identificatieplaatjes waren vrijgegeven. Die zijn door de Duitsers meteen in beslag genomen en meegenomen.

“VIER DUITSERS WERDEN INGEKWARTIERD ZONDER BED EN VERPLEGING”

DE KOSTEN VAN DE BERGING

Nadat de berging achter de rug was en de stoffelijke resten ter aarde waren besteld, is door de Gemeente Vinkeveen en Waverveen een declaratie opgesteld inzake de door de gemeente gemaakte kosten. Deze declaratie is door burgemeester Mühlradt bij de Duitse Wehrmacht ingediend. Voor de twee lijkkasten werd negentig gulden in rekening gebracht. Voor het afvoeren van de wrakstukken zijn door omwonende burenpaarden en karren beschikbaar gesteld. Inclusief de daarbij behorende begeleiding rekende de gemeente hiervoor één gulden vijftig per uur. De weduwe Treur ontving voor vier uren zes gulden. H.J. van Wijk uit Waverveen was met zijn getuigd paard, kar en begeleider in totaal negen uur in touw. Hetzelfde gold voor T. van Ijperen uit Waverveen. J.J. Bakker stelde zelfs twee paarden en karren beschikbaar die samen ook negen uur bezig zijn geweest. Bij mevrouw Treur werden een onderofficier en drie manschappen van de Duitse Wehrmacht ingekwartierd “zonder bed en verpleging” gedurende de periode van 30 maart tot 2 april. Hiervoor werd een bedrag van één gulden tachtig in rekening gebracht. De nota voor de berging bedroeg in totaal eenennegentig gulden en tachtig cent.

EEN PRIVÉ DOCUMENTATIECENTRUM

In ons onderzoek naar de gebeurtenissen rond de Avro Lancaster kwamen we terecht bij Chris van der

Linden in Waverveen. De opa van Chris was militair bij het voormalige Koninklijk Nederlands Indische Leger (KNIL) in het toenmalige Nederlands Indië. Tijdens de oorlog vluchtte opa naar Australië. Samen met een aantal andere Nederlanders richtte hij het squadron 18 Sq NEI op, dat een groot aantal gevechtsvluchten heeft uitgevoerd, waarvoor hij later diverse onderscheidingen heeft ontvangen. Wellicht heeft de geschiedenis van zijn opa de belangstelling voor vliegtuigen bij Chris aangewakkerd. Jarenlang stond hij bij start- en landingsbanen om vliegtuigen te spotten. "Dan komt er een tijd dat je zoekt naar specialisatie en kun je kiezen uit de burger- of de militaire luchtvaart." Chris koos voor de militaire kant en ging zich richten op de Tweede Wereldoorlog. Dat heeft er toe geleid dat hij inmiddels over een uitgebreide hoeveelheid documentatie beschikt. In welgevulde ordners en allerlei boeken zijn de gegevens terug te vinden van alle vluchten die tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn uitgevoerd. Van elk vliegtuig zijn de vluchten bekend en van elke vlucht de tijdstippen, de doelwitten, de samenstelling van de bemanning en de lading bommen. Zelfs de plaats van elk bemanningslid in het vliegtuig was geregistreerd. Chris is aangesloten bij de Studiegroep Luchtoorlog. Die studiegroep verzamelt gegevens en informatie.

DE AVRO LANCASTER ED761 EN ZIJN BEMANNING

Het vliegtuig maakte deel uit van een groep van 329 vliegtuigen die bombardementsvluchten op Berlijn uitvoerden. Daarvan waren er 162 van het type Lancaster. Van deze 329 vliegtuigen is 6,4% niet teruggekeerd. De Lancaster die bij Waverveen werd neergehaald vertrok naar Berlijn met één grote bom en 96 kleine bommen aan boord. Op de heenweg vanuit de basis in Engeland vloog men over Denemarken naar Berlijn. Op de terugweg naar Engeland lag de route over Nederland. Het toestel kwam recht van de fabriek en maakte zijn eerste vlucht naar vijandelijk gebied. Aan boord waren zeven bemanningsleden, die allemaal bij de crash zijn omgekomen. Sergeant A.E. Fisher was de commandant. Verder waren aan boord: sgt. F.A. Bandeen, sgt. H. Richardson, sgt. R.R.G Taylor, sgt. J. Westerdale, sgt. D.J. Simmonds en sgt. A.G. Deane. Sergeant Bandeen hoorde niet tot de vaste bemanning. Hij heeft om onbekende redenen de plaats ingenomen van sgt. W. Griffiths, die blijkbaar verhinderd was. Na de oorlog is er vanuit Waverveen nog contact geweest met de nabestaanden van de omgekomen militair Fisher.

Uit het Crashreport dat van het luchtgevecht is opge maakt blijkt dat het toestel 's ochtends om kwart over vier is neergehaald door een Duitse nachtjager, een Messerschmitt Bf1 10 met als thuisbasis vliegveld Twente. De bemanning bestond uit de piloot Werner Rapp en boordschutter luitenant Hans Ortmann. De Duitsers zijn daarna naar vliegbasis Deelen teruggekeerd. De omgekomen bemanningsleden zijn begraven op de NH Begraafplaats in Waverveen. Na de oorlog werd door de inwoners van Waverveen jaarlijks een herdenkingsplechtigheid gehouden ter nagedachtenis aan de omgekomen vliegers. In 1952 zijn de stoffelijke resten opgegraven en overgebracht naar Bergen op Zoom. Daar kregen ze op de Canadese Militaire Begraafplaats hun laatste rustplaats. Daar ligt ook de bemanning van de Bristol Blenheim, die op 27 juni 1940 in Waverveen neerstortte. In Waverveen herinnert nu niets meer aan de neergestorte vliegtuigen en het tijdelijke verblijf van de stoffelijke resten op de begraafplaats. ■

Bronnen:

- Documenten van de gemeente Vinkeveen en Waverveen
- Chris van der Linden uit Waverveen
- Internet: Databank Lost Aircrafts

1	Dornier Do-17Z 4Q-..	3473	Aufkl.St./7.F1.Div.	10 mei 1940		
2	Bristol Blenheim Mk.IVf	LA-Y L9447	235 Sq.	27 juni 1940		
3	Junker Ju88-A5	3Z-7H 6292	5./KG77	13 mei 1941		
4	Vickers Wellington Mk.IV	QT-O Z1203	142 Sq.	28/29 maart 1942		
5	Avro Lancaster Mk.I	DX-Z ED761	57 Sq.	29/30 maart 1943		
6	Vickers Wellington Mk.X	NA-K HE727	428 Sq.	4/5 mei 1943		

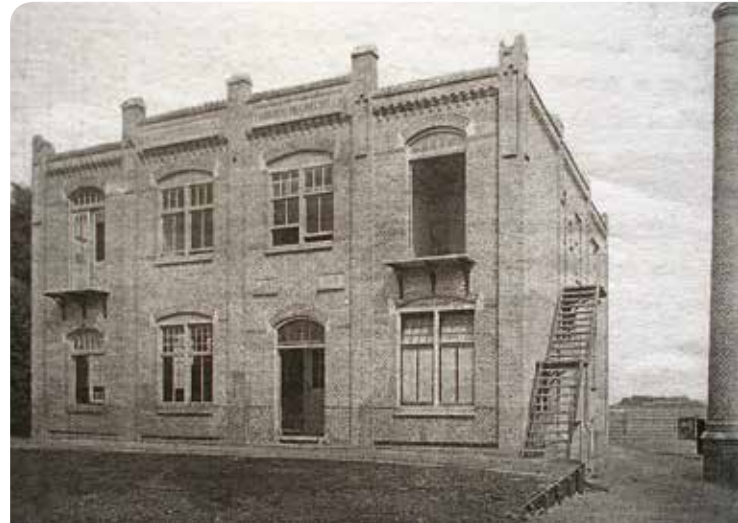

Een stukje monumentaal [1]

door Stef Veerhuis

Na de samenvoeging met Abcoude telt de gemeente De Ronde Venen 170 Rijksmonumenten en 120 Gemeentelijke monumenten. Daarnaast is er een ondersteunende lijst van nog eens 141 cultuurhistorisch waardevolle panden, die voornamelijk in Abcoude en Baambrugge zijn te vinden. De belangstelling voor de jaarlijks terugkerende monumentendag in september boeit en groeit nog steeds. Helaas zijn niet alle objecten toegankelijk en kan “het verhaal” dat schuil gaat achter een dergelijk monument in die gevallen vaak niet verteld worden. Tegen die achtergrond groeide de uitdaging om daar zelf naar op zoek te gaan. Zoals bijvoorbeeld naar de geschiedenis van de Coöperatieve Stoomzuivelfabriek Mijdrecht, die gevestigd was aan de Amstelkade 60 in de Amstelhoek. Het gaat om een gemeentelijk monument met drie sterren!

Het bronnenmateriaal rond deze voormalige Zuivelfabriek aan de Amstel roept vragen op. Als we bijvoorbeeld de gegevens van de Utrechtse Stichting voor Industrieel Erfgoed er op naslaan, dan zou deze voormalige Coöperatieve Stoomzuivelfabriek Mijdrecht uit 1918 dateren en bekend zijn geweest als de “Zuivelfabriek Blantema”. Nader onderzoek wijst echter uit dat twijfels hieromtrent gerechtvaardigd zijn. Het verhaal begon namelijk al op 4 februari 1910 ten kantore van notaris J.F.W.J. van der Heijden in Mijdrecht, waar de oprichtingsakte werd opgemaakt voor de Coöperatieve Zuivelvereniging Mijdrecht. Het dagelijks bestuur zou bestaan uit Johannes Fredericus de Rijk (voorzitter), veehouder te Mijdrecht, Teunis Krul senior, landbouwer te Mijdrecht, Adrianus Roeleveld, veehouder te Waverveen, Arie Gijzenberg, landbouwer en veehouder te Uithoorn en Cornelis Nicolaas Baars, veehouder te Waverveen. Samen vertegenwoordigden ze de 42 aangesloten leden.

Stoomzuivelfabriek in 1912 (archief Jan Compier).

Naast particuliere initiatieven, gingen melkveehouders zich her en der in Nederland verenigen in coöperaties met steun van landbouworganisaties en/of plaatselijke notabelen. Rond 1900 waren er zo'n 600 coöperatieve en 290 particuliere zuivelfabrieken in bedrijf. Door gezamenlijke melkverwerking in de fabriek en eigen verkooporganisaties probeerden de melkveehouders hun positie te verbeteren. In het laatste kwart van de negentiende eeuw hadden niet alleen medici, apothekers en industriëlen, maar ook melkveehouders een eerste aanzet te geven om de opgelopen reputatieschade een andere wending te geven. De toen heersende malaise werd niet alleen veroorzaakt door het wegvallen van exportmarkten vanwege geduchte concurrentie uit het buitenland.

Een belangrijke factor was ook dat melk bekend stond als veroorzaker van epidemieën. Tyfus, difterie en tbc waren vaak het gevolg van slechte hygiëne op boerderijen of tijdens het vervoer en uitventen van de melk. Industriële pioniers bogen zich over nieuwe conserveringsmethodes voor de productie van gecondenseerde melk en melkpoeder. Ondersteund door wettelijke maatregelen en kwaliteitseisen droeg dit bij aan verbeteringen in de opkomende zuivelindustrie.

Een inventarisatie in 1910 had uitgewezen dat Mijdrecht de grootste veestapel van Noordwest Utrecht bezat.

Voorheen hadden de boeren zich voornamelijk bezig gehouden met de bereiding van boter en kaas. Het melkaanbod werd voor een groot deel verwerkt tot roomkaas in drie stoomfabrieken; "Venus", "Pieternel" van J. Aartsen en "Farm Goes en Co." die Mijdrecht rijk was. Omdat landelijk het vertrouwen in de consumptie van melk toenam en deze productiewijze in vergelijking met de bereiding van kaas minder arbeidsintensief was, steeg de melkprijs. Het zal de aangesloten leden niet zijn ontgaan dat de zuivelfabriek van de Coöperatieve Melk Centrale (C.M.C.) aan de overzijde van de Amstel, pal naast de Thamerkerk, sinds de oprichting in 1904 de wind in de zeilen had. Al zullen de voorganger en kerkgangers op De Dag des Heren, deze vooruitgang in decibellen gedurende de erediensten minder op prijs hebben gesteld, vanwege het laden en lossen van de metalen melkbussen op de steiger voor de kerk.

Ondanks een hevige uitbraak van mond- en klauwzeer in het voorafgaande jaar was er vertrouwen genoeg om in 1911 architect Hermanus van der Zijden uit Uithoorn opdracht te geven, om aan de Amstelkade een fabrieksgebouw te ontwerpen voor de bereiding van zuivel met behulp van stoomkracht. Op 15 december van datzelfde jaar konden de aangesloten leden zich buigen over het eindresultaat: een opvallend aanwezig vierkant gebouw met segment gebogen ramen. Een souterrain waar de stoomketel een plaats zou krijgen en op gelijke hoogte met de weg de verwerkingsruimte. Daarboven twee woningen: één voor de machinist en één voor de directeur. Omdat de bouwaanvraag enkele dagen later al werd ingediend, mag geconcludeerd worden dat men tevreden was met het ontwerp. Ook de toetsing vanwege de gebruikelijke Hinderwet-eisen verliep zonder problemen en dus kon men voor-

bereidingen gaan treffen voor de aanbesteding die op 10 januari plaatsvond. De aanwezige bouwaanvraag voor een wagenshuur annex paardenstal is gedateerd op 12 mei 1912. De huidige lage aanbouw aan de Amstelzijde was destijds een overdekte melkontvangkamer die in 1926 werd aangebouwd.

Begin juni 1912 kon de coöperatieve stoomzuivelfabriek aan de Amstelkade in gebruik worden genomen. Men had een samenwerkingsverband gesloten met "De Dageraad" voor het aanleveren van melk. "De Dageraad" was van oorsprong een verbruikerscoöperatie en één van de eerste arbeiderscoöperaties van Nederland. Beroemde voormannen van de SDAP, zoals Herman Gorter, Floor Wibaut en Pieter Lodewijk Tak stonden in 1901 mede aan de basis. Aan de Tolstraat in Amsterdam had men een groot gebouw neer laten zetten, met daarin o.a. een grote bakkerij, van waaruit het eigen rode "Dageraadsbrood", zoals ze het zelf noemden, door de hele stad werd geleverd. Binnen tien jaar na oprichting in 1901 had de coöperatie behalve een bakkerij ook een kruideniersafdeling, een melkfabriek, een kleermakerij en zelfs een spaarbank. De samenwerking verliep zeer voorspoedig hetgeen nog eens werd weergegeven in de feestgids uit 1913, ter gelegenheid van de viering van 100 jaar onafhankelijkheid in Mijdrecht.

Lovende woorden waren er over de startende zuivelcoöperatie (Feestgids Mijdrecht 1913).

Aan de kwaliteit van melk werden hoge eisen gesteld (voormalige collectie V.A.M.I. Amsterdam).

Naarmate de jaren vorderden, ontstonden er over en weer problemen. Bij ‘De Dageraad’ waren dat bestuurlijke strubbelingen en in den lande - en zeker ook hier - liepen de spanningen van tijd tot tijd hoog op, als gevolg van conflicten tussen veehouders en handelaars over de melkpreizen. Reden voor het bestuur van de coöperatieve stoomzuivelfabriek Mijdrecht om op 29 september 1914 zijn ongenoegen kenbaar te maken. Ten huize van notaris J.F.W.J. van der Heijden werd in het bijzijn van slechts 17 van de 46 aangesloten leden proces verbaal opgemaakt van een nogal bijzondere samenkomst. De gebruikelijke agenda zal geen problemen hebben opgeleverd, maar alle aandacht was gericht op het punt betreffende het voorgestelde roeyement van S. Verdam, W. van der Bijl en P.G. van der Putten. Ondanks eerdere schriftelijke waarschuwing van het bestuur hadden zij geen gehoor gegeven om melk te leveren, zoals dit eertijds statutair was vastgelegd. In drie stemmingsronden werd vervolgens iedere ‘overtreder’ gewikt en gewogen en per ronde zou dit een afwijkende uitslag opleveren. Over de totaaluitslag bestond geen twijfel en het voorstel om de drie leden met onmiddellijke ingang te roeyen werd bekrachtigd. Die enkele tegenstemmer en een handvol aanwezigen die blanco hadden gestemd, zouden het voortbestaan van de coöperatie zeker niet in gevaar hebben gebracht. Maar het ontbreken van die 24 andere leden zou twee jaar later duidelijk worden. Tijdens de vergadering van 13 september 1916 werd door de aangesloten leden besloten om de coöperatie op te heffen en de stoomzuivelfabriek Mijdrecht ter verkoop aan te bieden.

Dat zou op 30 september zijn beslag krijgen ten kantore van notaris J.F.W.J. van der Heijden, waar het bestuur de koopacte van overdracht tekende. De koop-som die overeengekomen was bedroeg fl. 32.000,- zonder de aanwezige machinerieën. De aanwezige kopers waren de heren: Frederic Jean Dieudonné Raphael Storms - die zijn titulair en betrokkenheid als directeur van de N.V. Fabriek van Melkproducten ‘Neerlandia’ te Weesp, in de acte liet doorhalen en wijzigen in ‘Meester Industrieel’ - en verder Engbert van Goor, namens de N.V. Amsterdamsche Melkinrichting, Antoine Raaff, voor de N.V. Melkinrichting en Roomboterfabriek ‘Plancius’ en Albertus Johannes van der Veldt, die de N.V. Melkinrichting ‘de Nijverheid’ vertegenwoordigde.

De reeds bestaande, onderlinge samenwerking en gezamenlijke doelstelling van de kopers werd een jaar later duidelijk toen men opging in de N.V. ‘Verenigde Amsterdamse Melk Inrichtingen’ (V.A.M.I.) te Amsterdam. Als chef van de V.A.M.I. aan de Amstelkade werd B. Santema aangesteld om daar, tot aan zijn pensionering in 1946, de belangen te behartigen. Zou het toeval zijn dat zijn naam en de naam Blantema (zoals de zuivelfabriek geheten zou hebben) nogal wat gelijkenis vertonen, of zou hier sprake zijn geweest van een zetduiveltje?

De start van deze V.A.M.I. vestiging kende nogal wat problemen en of er van begin af aan melk van de Mijdrechtse veehouders aangeleverd werd, moet betwijfeld worden. Dit had alles te maken met één van de vele ‘Melkpreisoorlogen’ rond Amsterdam. De boeren verminderden namelijk drastisch de hoeveelheid melk die zij aan de V.A.M.I. leverden doordat zij uit protest hun koeien ‘drooglegden’. De aanleiding hiertoe was de zogeheten ‘melkcentralisatie’. In grote lijnen kwam het er op neer dat de melkveeouders een fabriek kregen toegewezen waaraan zij hun melk moesten leveren. De Mijdrechtse veehouders vonden de 10 cent per liter, die de V.A.M.I. hen betaalde, veel te weinig en in schril contrast staan met de verkoopprijs van de zuivelproducten. Begin 1919 escaleerde het verzet van de melkveeouders, getuige het bericht in ‘Het Volk’ van 6 januari 1919:

“De melkveeouders geven hun verzet tegen de melkcentrale niet op. Hedenmorgen werd een melkboot met 3000L. melk uit Mijdrecht (dus van de VAMI-fabriek aan de Amstel, SV) door een 30-tal met geweren gewapende melkveeouders aangehouden. Bij ‘Het Kalfje’ werd de vervoerder van de boot gedwongen terug te keren en toen hieraan niet direct voldaan werd,

Ansichtkaart van voormalige Zuivelfabriek aan de Amstelkade.

Bedrijfsleider Bauke Santema ging in 1946 met pensioen en er werd afscheid genomen.

Van links naar rechts voorste rij: B. Santema, Felten en Klaas van Oosten.

Tweede rij: Jan de Rooij, Jan Jongkind, Drie Bom, Nars Jansen, Bertus van Vlijmen, Jan van Harberden en Jan Hemmer.

Derde rij: Willem Verkerk, Bram van de Heuvel, Jan van Ommeren, Dirk de Boer, Germ Veldhuis en Isaac Cornelissen.

Vierde rij: Thijs Woelders, Gerrit de Groot, Klaas Jansen, Hein Oussoren, NN en Theo Bakker.

(Afbeelding uit de collectie van Cees Smit).

wierpen de saboteurs circa 1000 liter melk ter water. Later werd, ondanks het verzet der melkveehouders, de overige 2000 liter melk toch naar de stad vervoerd."

En daar zou het de daaropvolgende jaren bepaald niet bij blijven. Zo was er in 1923 een geheel ander probleem met grote gevolgen. Tijdens het lossen van een V.A.M.I.-boot met melk uit Mijdrecht stelden de controleurs vast dat de melk in niet afgesloten bussen was vervoerd en er werd verder geconstateerd dat deze melk was aangelengd met 18% water. Dat leidde een jaar later tot een geruchtmakend strafproces. Het weerhield bedrijfsleider Bauke Santema er blijkbaar niet van om vooruit te blijven kijken, gezien de nodige bouwaanvragen die nadien door hem zijn ingediend. Aan de Amstelzijde werd alvast een vloer gestort voor de aanbouw die in de jaren dertig werd verwezenlijkt. Net zoals dit gebeurde rechts naast de fabriek waar later het koelhuis voor opslag opgetrokken zou gaan worden.

Twee jaar na de pensionering van de tot directeur opgeklommen Santema was het definitief over voor de V.A.M.I. toen Albert Heijn het concern overnam en op liet gaan 'Sterovita'. Echter tot op de dag van vandaag, is van leegstand nooit sprake geweest. Het koelhuis bleef nog jaren in gebruik als opslag voor de Bacon conservenfabriek en is nu nog steeds in gebruik als meubeltoonzaal.

De oude zuivelfabriek werd in gebruik genomen door de op chemie gerichte bedrijven Elpéwé en Metallo Chemie Ramondt. Dat het arbeidsproces en de daarvoor noodzakelijke recepturen nogal verschilden van melk, werd gekenmerkt door komst van de brandweer, zoals in 1950. Het heeft toen maar weinig gescheeld, of er stond daar nu helemaal geen gemeentelijk monument. Enkel en alleen omdat op die bewuste dag

de wind 'goed' stond. Wat was het geval op die 13e juni 1950? Sinds 1931 gold er een afspraak tussen de beide burgemeesters van Uithoorn en Mijdrecht, dat er alleen 'op verzoek' op elkaars grondgebied geblust zou worden. Op de bewuste dag liet de brandmelding vanuit de Amstelhoek naar Mijdrecht echter 10 minuten op zich wachten en het duurde nog eens 10 minuten voordat hun spuitgasten daar ter plaatse waren. Een voorval dat een dag later in de landelijke media breed zou worden uitgemeten, zoals door 'De Volkskrant' die kopte: *"Met onverdeelde belangstelling heeft gisterochtend de Uithoornse brandweer het vuur gadegeslagen, dat op nauwelijks 200 meter van haar kazernes, een houten fabrieksloods van de N.V. Elpéwé aan de Mijdrechtse zijde van de Amstel met de grond gelijk heeft gemaakt."* De brand zou het begin worden van een zeer omvangrijk dossier.

Na het vertrek van Elpéwé en Metallo Chemie Ramondt ging de opvolging van wisselende eigenaren en huurders door. Het gebouw is vandaag de dag na ruim een eeuw nog steeds in gebruik. Nu het verhaal, dat met de tijd meeliep, is verteld, hoop ik dat de monumentale status van het pand meer aanzien heeft gekregen. ■

Bronnen:

- R.H.C. Breukelen.
- Dank aan Fons Compier en Jan Rouwenhorst.
- "GESCHIEDENIS en ARCHITECTUUR in DE RONDE VENEN" van Saskia van Ginkel-Meester en Hans Lagers, zie bladzijde 86 en 87 (ISBN 90-6720-258-49), maar ook "ABCOUDE, GESCHIEDENIS en ARCHITECTUUR" van Marieke van Gessel, Nyncke Dinkla en Marieke Bous (ISBN: 978-90-6720-476-7), Uitgeverij Kerckebosch te Zeist.

Negentig jaar Kunst na Arbeid

door Joop Frankenhuizen

Dit keer het derde en laatste deel uit 90 jaar wel en wee van de christelijke zangvereniging. Het betreft de periode 1990-2014. In Nederland zien we internet en email opkomen en veel welvaart ontstaan. We zien sociale media en allerlei digitale hebbedingetjes de maatschappelijke contacten veranderen en in 2008 zijn we getuige van het knappen van de eerste zeepbellen die tijdens die jaren van welvaart zijn opgeblazen. Of dit alles effect had op de Mijdrechtse zangvereniging, leest u hieronder.

HET KOOR VERGRIJST

“Met 23 sopranen, 21 alten, 7 tenoren en 8 bassen is het koor in 1990 veel naar buiten geweest”, lezen we in het jaarverslag. Drie diensten in de Bijlmerbajes en voor de derde keer de Markus Passion uitgevoerd. Op Goede Vrijdag meegewerkt aan een dienst in de gereformeerde kerk, daarna weer gezongen in de hervormde kerk en in zorgcentrum Nieuw Avondlicht. Traditiegetrouw is het jaar weer afgesloten met de kerstnachtdienst in de gereformeerde kerk. Het goede nieuws begin 1991 is dat het koor er dank zij de subsidies financieel goed

voor staat. Het minder goede nieuws is dat dirigent Heikens er mee stopt.

In september worden andere geluiden hoorbaar. Het bestuur constateert dat het koor vergrijsd. Repertoire, tempo en niveau zijn teveel gericht op ouderen. Koor heeft geen uitdaging meer. Wat moeten we doen? Bovengrens leeftijd stellen of jongere leden aantrekken? Voorgesteld wordt voor nieuwe leden de leeftijdsgrens op 65 te stellen. “Maar we gaan niet selecteren op stem, want dat is tegen al onze ongeschreven regels in. Laten we eens gaan praten met het ouderenkoor en de Rovenians. Misschien weten die nog wat, zeker nu de muziek vanwege de nieuwe dirigent moeilijker is geworden”.

DRUKKE TIJDEN BREKEN AAN

De nieuwe dirigent heet Gert Hans. Met hem komt het koor in een stroomversnelling. Vooral de grootschalige concerten die niet bij iedereen in goede aarde vallen. Zo zijn er ieder jaar 40 repetitieavonden nodig voor het instuderen van koorstukken met als gevolg dat er geen tijd meer is voor verzorgingshuizen en kerkdiensten. Gert wil steeds meer, moeten wij dat ook doen? Een steeds groter koor en groter orkest. Straks moeten we misschien uitkijken naar gastleden en die kosten nogal wat. Door dit alles is ook de belangstelling bij de kerken om KnA in te schakelen sterk teruggelopen. Ze

hebben er het geld niet meer voor over.

In 1999 bestaat het koor 75 jaar. Onder het kopje "Kunst na Arbeid, een kerk waardig", lezen we in De Nieuwe Meerbode van 24 november een verslag van het jubileumconcert in de katholieke kerk aan het Driehuis: "Kosten nog moeite waren gespaard om samen met de stichting 'Monument Johannes de Doper' van het concert een succes te maken. En dat is het geworden, zo'n zeshonderd mensen kunnen er nog steeds van getuigen. Naast het eigen 60-koppige koor waren uitgenodigd een 40-man sterk amateur symfonieorkest uit het Gooi ondersteund door vier vocalisten en Marieke Schneemann, die een schitterend fluitconcert ten beste gaf. Het hoogtepunt van de avond.

Met zo'n groot orkest merk je pas hoe goed de akoestiek is in de kerk aan het Driehuis. Het begint al bij de opening met de Bach cantate "Eine feste Burg ist unser Gott". Het massale koor in streng donkerblauw met witte bef hoeft zich niet in te houden. Massaal, uit volle borst, rolt de geloofsbelijdenis de kerk in en sprankelend laat sopraan Caroline Stam horen tot welk een volume zij in staat is. Het tinkelt in de oren, een lichte galm is merkbaar, maar hindert niet. Dat wordt bevestigd tijdens het fluitconcert 1 in G van Mozart. Klatende hoge tonen huppelend tussen de pilaren en de wanden. Dan pas realiseer je welk een oefening er voor nodig is om een fluitconcert een kwartier lang en zo maar uit hoofd weer te geven. En dan het overdonderend geluid waarmee het orkest invalt. Opvallend is dan de donkere toon en het volume dat een tweetal bassisten te weeg kan brengen en niet te vergeten het kleine orgel dat door het orkest is meegenomen. Opvallend is ook de moeite die de cellist heeft met de gladde vloer op het priesterkoor. De ijzeren punt waarmee de cello op de grond steunt, dreigt steeds weg te schuiven. Na de pauze volgt de kroningsmis van Mozart. Het tempo ligt hoog en de tekst is voor een buitenstaander onverstaaanbaar. Solostemmen tijdens het credo leggen de nadruk op passages waar vroeger de gelovigen eerbiedig het hoofd bogen."

OP HOGER NIVEAU ZINGEN DWINGT TOT AANPASSEN

In december 2000 blijkt dat de dirigent, op eigen houtje en zonder voorafgaand overleg, een stemmentest heeft gehouden. Viel niet bij iedereen in goede aarde. Bestuur wist van niks. Niet ieder lid merkt dat het, gelet de leeftijd, soms raadzaam is met zingen te stoppen. Voor het bestuur moeilijk die leden daarop te wijzen, want een leeftijdsgrens is er nog niet. Tijdens de ledenvergadering in 2001 wordt duidelijk dat die stemmentest alleen bedoeld was voor plaatsbepaling

in het koor vanwege het hogere niveau waarop het koor is gaan zingen. Wat meespeelt is dat 70 plussers nu misschien geadviseerd kunnen worden met zingen te stoppen. Zeker nu twaalf van de 50 koorleden al dik boven de 65 zijn.

In februari 2002 tijdens de ledenvergadering weer veel discussie. Is het nou echt nodig dat wij bij het openen van een repetitieavond steeds een lied uit liedboek der kerken moeten zingen? Veel leden kennen die liederen niet eens. Leden kunnen zelf toch iets meenemen om voor te lezen?

MOETEN WE ONZE NAAM DAN VERANDEREN?

Even later tijdens die vergadering komt een praatstuk aan de orde. Weer veel opmerkingen, die allemaal keurig door de secretaris worden genotuleerd. Het koor heeft een duf en dorps imago en trekt weinig jongeren. Komt mede door de naam en het voorzetsel 'CHR', denken sommigen. Was dat destijds niet de reden voor de oprichting van het neutrale koor Cantando? Op dit moment hebben we in De Ronde Venen de Rovenians met gospelzang. Immanuel en de Hoefsanghers zijn nog steeds traditioneel christelijk met kerkliederen en koorstukken. Het ROM koor en Cantando zijn neutraal en niet religieus. De kerkkoren Caecilia en Rejoice treden alleen op in eigen gemeente en het bejaardenkoor is er voor 65-plussers. Het lijkt er een beetje op dat KnA een neutraal koor gaat worden. We blijven echter voor een religieus repertoire. Dat houdt in discipline tijdens repetities en thuis repeteren met oefenbandjes. De kosten voor concerten zijn hoog en kunnen niet opgevangen worden door de contributie te verhogen. Dus zoeken naar donateurs, sponsors of subsidies, maar daar zijn weer professionals voor nodig. Moeten we het protestant christelijk karakter handhaven, de naam veranderen en doorgaan de repetitievonden te openen met een lied uit het Liedboek der kerken? Allemaal vragen, maar geen antwoord. De avond eindigt met zingen van gezang 390. Kent iedereen dat lied?

JONGE MENSEN WILLEN ANDERE MUZIEK

In september 2002 een gesprek met de dirigent. Gert Hans ziet uit KnA geen oratoriumkoor groeien. Te weinig leden en concurrentie van Amicitia in Uithoorn. Stijgende lijn wel voortzetten. Er zijn muziekstukken genoeg voor solisten, organist en klein orkest. Niet zwaar tillen aan de naam KnA. De tijd zal leren hoe er mee om te gaan. Het bestuur besluit daarop de naam te veranderen in: 'Christelijk gemengd koor Kunst na Arbeid'. Dus geen christelijk gemengde

zangvereniging meer. Ook wordt besloten kooravonden alleen bij speciale gelegenheden te openen met een lied of stichtelijk woord en deelname aan een concert te weigeren bij teveel repetitieverzuim. Verder, nieuwe leden vooraf een stemtest af te nemen en het beleid bij het werven van leden, sponsors en donateurs actiever uit te voeren.

April 2003. Verschillende leden lopen rond met de gedachte het koor te verlaten. Het koor groeit niet meer. Vergrijzing alom! Hoe verder? Jonge mensen willen andere muziek. Zijn wij te gezellig en te tuttig? Weer wordt besloten voor de volgende ledenvergadering een praatstuk te maken. In mei worden vernieuwde statuten gepasseerd. Art. 1 onder naam, zetel en grondslag meldt: "Christelijk gemengd koor 'Kunst na Arbeid', zetel in Mijdrecht. De leden erkennen als richtsnoer voor het verenigingsleven onvoorwaardelijk Gods woord. Doel is het beoefenen van de zangkunst ter verheerlijking van Gods naam en ter veredeling van de zang."

BESTUUR IS NIET MEEGEGROEID

In april 2004 een extra ledenvergadering. Aanleiding is een stemmentest waarna een aantal leden een andere stem moest gaan zingen en anderen het koor moesten verlaten. Vooral dat laatste veroorzaakte veel verontwaardiging, want zij zouden in het koor hooguit op een andere plaats worden gezet. Dit alles was van te voren door het bestuur niet bekend gemaakt. Vier sopranen werden alt, zeven leden moesten het koor verlaten. Het bestuur is niet meegegroeid met de leden, heeft te weinig gevoel voor het woord dat met een C begint en is een tijdige ledenraadpleging uit de weg gegaan, concludeert de vergadering.

Of de dirigent naar aanleiding van dit gebeuren nu vertrekt weet de voorzitter niet. Op 30 oktober een brief van Gert Hans. "Voor KNA is het goed na het 80-jarig jubileum een nieuwe start te maken: een start die gezien de strubbelingen van het afgelopen jaar nog in verschillende richtingen kan gaan. Alle goeds en dank voor de prettige samenwerking." In november volgt in de katholieke kerk de viering van het 80-jarig bestaan. Een concert met orkest en vier solisten. Muziek van Purcell, Telemann, Mozart, Franck, Vivaldi. Erg veel Latijn, maar wel groot succes.

Begin december 2004 met 40 van de 50 leden weer een extra ledenvergadering. Zijn we voor of tegen een stemmentest? De meerderheid is voor. Eens in de vier jaar, 70 plussers elk jaar. De dirigent doet de test in bij-

zijn van een bestuurslid. Geldt ook voor nieuwe leden. De dirigent rapporteert schriftelijk over stemsoort en adviseert. De opstelling van het koor tijdens repetities en uitvoeringen wordt vastgesteld door het bestuur op aandragen van de dirigent. Negen agressieve tegenstemmers willen het koor houden zoals het is. Vijf bestuursleden vragen zich af waar zij dan nog mee bezig zijn. Zij treden af. Tegen kwaadsprekerij door dat negental valt weinig te doen. Het lijkt er op dat er in het koor drie groepen zijn. Zij die de strenge normen van de dirigent steunen, zij die voor een zangstem geen norm accepteren en de middengroep die wel een norm wil, maar niet zo'n strenge.

DE EISEN WAREN TE HOOG

Januari 2005. KnA heeft nog 25 leden over. Voornamelijk vrouwen. Het blijkt dat dirigent Hans in 2004 een stemmentest voor ogen had met een strenge norm. Hij wilde muziek meer professioneel ten gehore brengen. De ledenvergadering van 6 december koos echter voor de milde norm. Voor leden die een strengere norm wilden was dat de reden het koor te verlaten. Gert Hans gaat nu proberen met die leden een algemeen koor op te richten. Uit een advertentie blijkt dat er rondom hem een regiokoor in de maak is. Het gaat om een koor met een geestelijk repertoire, maar geen religieuze signatuur. In maart een lezing over de menselijke stem. Na het 50e levensjaar gaat de stem achteruit. De toehoorder merkt dan afnemende helderheid, vibreren, kleiner bereik, dezelfde toon te lang vasthouden, onzuiver zingen, kraken, hoge noten moeilijker haalbaar en verlies van volume. Dat jaar tijdelijk twee dirigenten, Dirk Jan Warnaar en Henny Heikens. Financieel zit het koor nog steeds gunstig mede door een gift uit de erfenis van een overleden lid, de dubbele subsidie van de gemeente en een grote bijdrage van Johnson Wax. In 2007, onder de nieuwe dirigent Henk van Zonneveld, weinig naar buiten geweest.

In 2008 een nieuw probleem. De voorzitter wil weg. Ook de secretaris vindt het na zeven jaar meer dan genoeg, maar geen enkel lid staat te trappelen een bestuursfunctie over te nemen. 2009. Het ledental staat op 30. De activiteiten zijn toegenomen, het aantal donateurs niet. Dat jaar naar de korendag in Bunschoten/Spakenburg geweest en later, samen met twee andere koren, naar de Janskerk voor het jubileumconcert ter gelegenheid van het 85 jarig bestaan. De begroting voor 2010 is gebaseerd op 27 leden. Kan niet anders. Geen grote concerten meer. Wel nog 25.000 euro in kas, maar we teren hard in, laat de penningmeester

weten. In 2010 met 27 leden meegewerkt aan het korenfestival in Abcoude, opgetreden in het AMC in Amsterdam en in het Hofpoort ziekenhuis. Tenslotte een kerkdienst in Abcoude en de kerstnachtdienst in de Janskerk.

HET EINDE

Januari 2011. Drie bestuursleden zijn na zes jaar dienst aftredend, maar er hebben zich nog steeds geen kandidaten gemeld. Hoe denken de leden nu over het koor? Die vinden het, na al die strubbelingen, fijn om bij KnA te zingen. Stoppen alleen bij stemproblemen of als de kwaliteit van het koor terugloopt. Geen projectkoor worden, wel eventueel samenwerken met een ander koor en graag andere kleding. Het niveau is goed, maar kan pittiger. Muziek mag lichter en vrolijker. Er zit niets anders op dan dat de aftredende bestuursleden nog even blijven zitten. In 2012 telt het koor nog 26 leden. Dat jaar meegewerkt aan de dodenherdenking in de gereformeerde kerk in Wilnis, de korendag in Abcoude, opgetreden in het Hofpoort ziekenhuis en het kerkconcert (psalmen zingen) in de Rank. In september het jaarlijkse uitje. Varen in Botshol en hapje eten in Baambrugge.

In mei 2013 concludeert het bestuur dat er voor KNA geen toekomst meer is. Geen nieuwe leden, bestuursleden die te lang zitten omdat er geen nieuwe klaar staan en een pot die leeg raakt. Het is niet haalbaar om door te gaan. Besloten wordt na het jubileumconcert

DIRIGENTEN BIJ KNA

(ZOALS VERWOORD IN DE BRONNEN)

Heer Berkhout	1924 - 1933
Heer Appeldoorn	1933 - 1940
Heer Westdijk	1940 - 1942
Herman Blekkenhorst	1942 - 1948
Egbert Vos	1948 - 1953
Heer Kleefman	1953 - 1960
Heer Stephan	1960 - 1973
Heer Eikelboom	1974 - 1975
Heer Hennink	1975 - 1978
Heer Verkerk	1978 - 1982
Henny Heikens	1982 - 1991
Gert Hans	1991 - 2004
Henk van Zonneveld	2006 - 2014

in 2014 met het koor te stoppen. Begin januari 2014 een ledenvergadering. Moeten we stoppen of doorgaan? Op kleine briefjes kunnen de aanwezigen invullen wat ze willen. Voor betekent stoppen, tegen betekent doorgaan. Na ophalen van de briefjes blijken 22 van de 24 leden het woordje 'voor' te hebben ingevuld. Negentig jaar zingen bij het christelijk gemengd koor Kunst na Arbeid is definitief tot een eind gekomen. ■

Geraadpleegde bronnen voor de drie delen van dit verhaal:

- Alle vergaderverslagen van KnA tussen 1924 en 2014. Bestaande uit acht zware ordners helemaal vol met A4-tjes en acht cahiers met stijve kaft. Alles bij elkaar, bijna niet te tillen.

Raadhuis op stellen

DE OKTOBERREVOLUTIE

door Piet Grundmann

Als een klein dorp in de landelijke pers verschijnt, dan is dat meestal op negatieve wijze. Dat was ook het geval met Wilnis:

- in 1921 was het niet helemaal pluis in Wilnis en haalde een interne juridische kwestie "Het Wilnise Vissertje" de landelijke pers;
- de "Dijkafschuiving" in 2003 ligt nog vers in ons geheugen en is helaas financieel negatief en onbevredigend afgelopen;
- ook in 1965 haalde het bestuurlijke en ambtelijke apparaat de landelijke pers. Het werd nieuws op de voorpagina's en op televisie.

Mevrouw en burgemeester Van der Haar bij zijn afscheid in mei 1971.

Onderzoek in archieven levert soms enorme verrassingen op. Op zoek naar een bepaalde interessante zaak komt er een geheel ander onderwerp naar voren. Een aantal krantenknipsels uit oktober 1965 vormt de aanzet voor dit artikel. Het betrof artikelen in het toenmalige Dagblad van Rijn en Gouwe en ook in andere landelijke en regionale bladen. Wat was er aan de hand?

Voor hierop verder in te gaan even een schets van de situatie in Wilnis. Het aantal inwoners bedroeg 3.330. De gemeenteraad telde elf leden, te weten: mevrouw J.C. Breewel-Brian en de heren L.G. Alberts, A. Berk, L. de Geus, H. Hoogendoorn, D.H. van der Vaart, A.J. Valentijn, B. van Vliet, P.J. van Zijl. Wethouders waren P.G. van Dam en W.Th. van Steijn. Burgemeester was dr. J. van der Haar en de gemeentesecretaris J.L.J. van Oeveren. Zij vormden met de wethouders het college van burgemeester en wethouders. Daarnaast was de heer A. Blom gemeenteontvanger belast met de financiële administratie.

De ambtelijke bezetting van de gemeentesecretarie bestond uit de heren G. Noordermeer, de eerder al genoemde A. Blom, J.H. Berkelaar, J.J. Steenhof, B.W.G. Verhoeven en R. Verkaik en tevens de heer C. Broere, maar deze vervulde op dat moment zijn militaire dienstplicht. Een minimale bezetting waaronder een drietal jonge tot zeer jonge ambtenaren, die allen nog volop voor hun vakdiploma's in opleiding waren. Zij hebben alle drie in de loop der tijd een uitstekende ambtelijke carrière doorlopen.

In het vervolg zullen geen namen meer worden genoemd, maar alleen de functies; het gaat over het functioneren van het bestuur en het ambtelijk apparaat. Als een wethouder wordt aangeduid, is dit de heer Van Dam. Alleen als het voor de duidelijkheid nodig is, zal een naam worden vermeld.

DE KWESTIE

Er ontstond een situatie waarbij het gehele personeel ter gemeentesecretarie ten onrechte door het college

Grote achterstand in administratie

AMBTENAREN MOETEN LANGER GAAN WERKEN

Krantenkop in het Dagblad van Rijn en Gouwe van zaterdag 16 oktober 1965.

van burgemeester en wethouders werd betrokken. Na afloop werd de aangelegenheid door betrokkenen "De oktoberrevolutie" genoemd.

De gemeentesecretarie was allerbelabberdst gehuisvest. Alle afdelingen, zoals algemene zaken, financiën, sociale zaken, bevolking en burgerlijke stand waren met bureaus, schrijf- en rekenmachines, ladekasten en een enorme kolenkachel aangewezen op een veel te kleine kamer aan de voorzijde van het raadhuis. Voor de ontvangst van het publiek was er slechts een afgeschoten ruimte beschikbaar van circa 1,5 m² met een loket voor gesprekken en het doen van aangiften en betalingen. Geconcentreerd werken in deze omgeving was vrijwel onmogelijk door het constante rumoer van telefoongesprekken, schrijf- en rekenmachines, gesprekken met bezoekers, overleg tussen ambtenaren onderling etc.

Het college van burgemeester en wethouders had op 12 oktober besloten om de arbeidsduur van de ambtenaren ter secretarie met onmiddellijke ingang te verlengen met 3½ uur per week tot 45 uur. In de notulen wordt door de burgemeester een door hem van de beide wethouders ontvangen brief vermeld, waarvan de inhoud niet exact bekend is. Deze brief is niet meer in het archief aanwezig. Uit het vervolg valt echter wel op te maken dat er ernstige kritiek wordt geuit over het functioneren van de gemeentesecretaris en van de ambtenaren ter secretarie en dat in de administratie ter gemeentesecretarie grote achterstanden in werkzaamheden zouden zijn ontstaan.

Het besluit was genomen zonder de werknemers te hebben gehoord en er was ook niet onderzocht bij welke ambtenaren de achterstanden bestonden. Het ambtenarenkorps was woedend over het besluit tot collectieve arbeidsduurverlenging en de kritiek op zijn functioneren. Het werd als een strafmaatregel beschouwd.

Daarnaast werd de ambtenaren alle medewerking aan het Dagblad van Rijn en Gouwe verboden. Waarom alleen aan dit blad? Kennelijk was vóór het besluit van 12 oktober al bekend dat deze krant op de een of andere wijze eerder informatie had gekregen over de situatie in het gemeentehuis. Was er naar de pers gelect? Het verbod had echter geen succes want op zaterdag 16 oktober publiceerde deze krant op de voorpagina een voor het college minder leuk artikel.

ER WAREN WEL DEGELIJK PROBLEMEN

Allereerst ging de brief van de wethouders kennelijk over het functioneren van de gemeentesecretaris. Dit was niet nieuw, want al enkele jaren was deze functionaris onregelmatig aanwezig in het gemeentehuis, waardoor de dagelijkse leiding te wensen overliet. De oorzaak was zijn drankprobleem en er kan worden gesteld dat deze man alcoholist was, hoewel dit door de burgemeester werd ontkend. De achterstanden in de administratie waren voor een belangrijk deel te wijten aan de secretaris. Hij was onder kantoor-tijd een trouwe bezoeker van het plaatselijke dorpscafé en dat was in Wilnis algemeen bekend. Hij was dagelijks gedurende vele uren afwezig en was dan in het dorp te zien. In de volksmond werd hij "Jan Wandel" genoemd.

Toch werd hij door de bevolking met respect behandeld en bleef hij steeds 'meneer Van Oeveren'. Hij was als hoofd van de secretarie belast met de algemene dagelijkse leiding en met het samenstellen van de gemeentebegrotingen. Zowel het één als het ander stakte. De begroting 1965 werd eerst op 2 april 1965 door de raad vastgesteld en de goedkeuring daaraan werd door Gedeputeerde Staten van Utrecht op 15 mei onthouden. Na ingrijpende begrotingswijzigingen kwam de goedkeuring eerst in het volgende jaar en wel op 15 juni 1966. Er was broddelwerk geleverd! In oktober 1965 was er aan de begroting 1966 nog vrijwel niets gedaan. Het was dus logisch dat de wethouders en de raadsleden zich zorgen maakten.

Naast zijn ambtelijke functie was de secretaris was tevens secretaris-penningmeester van de polder 'Wilnis-Veldzijde'. Ook was hij adviseur bij een financieel informatiebureau.

De secretaris kon als hoofd van de secretarie vrij moeilijk met het personeel omgaan en dat gaf voortdurend wrijving. Hij had een moeilijk karakter. Ook ten opzichte van de burgers aan het loket liep het weleens mis. De sfeer in het gemeentehuis was mede daardoor soms om te snijden.

De verhoudingen onderling tussen de ambtenaren waren overigens bijzonder goed. Men nam het voor elkaar op en verving elkaar in het werk in geval van vakantie en ziekte. Dit was bij de te kleine personeelsbezetting ook broodnodig. In tegenstelling tot wat in de krant werd vermeld (men noemde ze lui), waren het hardwerkende mensen met een grote mate van verantwoordelijkheidsgevoel.

De gemeenteontvanger werd verweten dat hij de gemeenterekeningen 1962, 1963 en 1964 nog niet had aangeboden en in oktober 1965 waren deze nog niet door de raad voorlopig vastgesteld. Wat betreft de rekening 1964 is de achterstand overdreven, want de administratie over dat jaar liep wettelijk door tot 1 juli 1965. Bovendien lag de rekening 1962 voor onderzoek bij de financiële commissie en was dus gereed. De schuld hiervan werd in de schoenen geschoven van de gemeenteontvanger. Maar daar kunnen vraagtekens bij worden gezet, want deze man werd bij zijn

aantreden in juli 1961 al geconfronteerd met achterstanden in de vaststelling van de gemeenterekeningen 1959 en 1960. Hij heeft getracht deze achterstanden in te lopen en heeft deze rekeningen en die over 1961 kunnen indienen, maar intussen moesten ook de rekeningen 1962 en 1963 worden ingediend. Door de krappe personeelsbezetting en de uitbreiding van

DE SFEER IN HET GEMEENTEHUIS
WAS MEDE DAARDOOR
SOMS OM TE SNIJDEN.

De raadzaal op de eerste verdieping van het raadhuis, de nieuwe werkplek van de ontvanger.

de werkzaamheden is hij aan een inhaal poging nog niet toegekomen. Geconstateerd kan worden dat de achterstand in de loop van enige jaren niet groter was geworden. Aan deze achterstand werd tijdens een debat in de raad dan ook niet al te zwaar getild, want andere gemeenten hadden vergelijkbare achterstanden. Met ingang van 1 januari 1965 werd de Algemene Bijstandswet ingevoerd en dat heeft de ontvanger zeeën van tijd gekost bij de voorbereiding en dat was ook één van zijn taken.

Een zaak die de ontvanger ernstig werd kwalijk genomen was het feit dat hij van november 1964 tot mei 1965 in de avonduren en op zaterdagmorgen voor vijf gulden per uur werkzaamheden verrichtte voor de gemeente Nigtevecht, zonder daarvoor de verplichte toestemming te vragen aan het college.

Hij zette zich in voor de dorpsgemeenschap en was penningmeester van de kleuterschool, secretaris van het Rode Kruis en secretaris van de onderafdeling van de Nederlandse Bond van Gemeenteambtenaren. Hij had ook voor deze bijbaantjes verzuimd om toestemming te vragen.

Niet alleen de secretaris en de gemeenteontvanger kwamen onder vuur te liggen, ook de burgemeester werd in de pers bij de zaak betrokken. Hij was tevens burgemeester van Mijdrecht en was enige jaren daarvoor gepromoveerd tot doctor in de rechtsgeleerdheid aan de Vrije Universiteit in Amsterdam met als onderwerp de Wet op de Lijkbezorging. Hij gaf les aan een middelbare school in Amstelveen en werd later directeur van de Bestuurschool Utrecht. Hem werd verweten veel te weinig aanwezig te zijn in Wilnis. Buiten de door Gedeputeerde Staten staten opgelegde verplichte spreekuren (op dinsdag en vrijdag) was de burgemeester vrijwel nooit in het gemeentehuis te vinden.

HET COLLEGE NEEMT MAATREGELEN

Het college neemt met de dreiging van publicatie in de pers op 12 oktober de een aantal maatregelen.

Zoals al vermeld werd een arbeidsduurverlenging voor alle ambtenaren met 3½ uur per week ingevoerd. De werktijd werd daarmee gebracht op 45 uur.

Er kwam een verbod voor alle ambtenaren tot het verlenen van medewerking aan het Dagblad van Rijn en Gouwe.

De secretaris mag tijdens kantooruren het gemeentehuis niet verlaten en moet de begroting 1966 in december gereed hebben. Hij moet tevens bedanken als adviseur van het informatiebureau.

De gemeenteontvanger zal zijn werkzaamheden in afzondering gaan verrichten op de raadszaal om versneld de achterstand in het samenstellen van de gemeenterekeningen weg te werken.

De ambtenaren, die geen achterstand hadden in de werkzaamheden, waren woedend. Zij vonden dat zij werden gestraft voor de nalatigheid van de secretaris en de achterstand van de ontvanger.

DE PERS KWAM ER TOCH ACHTER

Uit latere stukken blijkt dat het Dagblad van Rijn en Gouwe al ver voor 12 oktober op de hoogte moet zijn geweest van de problemen met de secretaris. Er is vooraf kennelijk met de krant gesproken, maar door wie is nooit duidelijk geworden. De manier waarop de secretaris omging met zijn veelvuldig cafébezoek was een publiek geheim in het dorp en daar is door de krant, die een relletje rook, achteraan gegaan. Hierdoor was men volledig op de hoogte van de moeilijkheden ter gemeentesecretarie.

Het Dagblad van Rijn en Gouwe was dus bekend met de moeilijkheden in Wilnis en benaderde de wethouders. De ene wethouder (Van Steijn) gaf door middel van zijn vrouw geen commentaar. Daarentegen was de andere wethouder (Van Dam) wel bereid om een interview te geven over de genomen besluiten en de achtergronden daarvan.

DE WETHOUDER WAS DE GEBETEN HOND

Op zaterdag 16 oktober verscheen er op de voorpagina van de Rijn en Gouwe een uitgebreid artikel. Wat de

ambtenaren verboden was werd door de wethouder doorbroken. De wethouders hadden zich overigens geen geheimhouding opgelegd,

maar de beraadslagingen binnen het college zijn in principe geheim. De burgemeester was niet blij met het artikel maar gaf verder geen commentaar.

TOEN WAREN DE RAPEN GAAR.

Wethouder Van Dam was sinds september 1962 wethouder namens de Christelijk Historische Unie. Hij had zijn wethouderschap aangegrepen om een aantal zaken te verwezenlijken, o.a. de uitbreiding van de woningbouw in de polder Veenzijde. Met de ambtenaar afdeling algemene zaken en ruimtelijke ordening en een stedenbouwkundig bureau was hij druk doende het bestemmingsplan Wilnis-Veenzijde voor te bereiden en het ontwerp werd juist in die dagen aangeboden. Hierdoor had hij regelmatig contact met de ambtenaren ter secretarie. Hem kwam ter ore dat er animositeit bestond tussen de secretaris en de ambtenaren en dat het met de secretaris niet goed ging, niet alleen wat betreft zijn functioneren maar ook de gezondheid van de man liet te wensen over. Vandaar de gezamenlijke brief van de wethouders aan de burgemeester. Men kan zich afvragen waarom dit in een brief moest. In een collegiaal college moest dit toch niet nodig zijn. Er bestond binnen het college tussen de burgemeester en de wethouder enige animositeit. De wethouder werd (te) ambitieus genoemd.

Andere bladen zoals het Parool, het Nieuw Utrechts Dagblad, Trouw, Het Centrum en De Tijd-Maasbode namen de persberichten over en wierpen zich in de strijd. Zij trachtten de inwoners tot uitspraken te verleiden, maar de bevolking was erg gesloten. Slechts een enkeling deed een uitspraak over de gemeentesecretaris en dan nog met goed afgewogen woorden, niet zonder sympathie voor de man.

HET OORDEEL VAN DE GEMEENTERAAD

Na de ontboezeming van de wethouder in de krant was het de beurt aan de gemeenteraad. In de raadsvergadering van 29 oktober tijdens de rondvraag vraagt het raadslid Van der Vaart, mede namens de raadsleden Valentijn en de Geus (zij vertegenwoordigden alle partijen in de raad namelijk de C.H.U., de K.V.P. en de A.R.P.) om de deuren te sluiten en over te gaan in een geheime vergadering. Aan het eind van de vergadering werd overigens geen geheimhouding opgelegd en het wonderlijke is dat de notulen, die negentien A-viertjes beslaan, nimmer in een volgende besloten vergadering zijn vastgesteld.

Wellicht om de problematiek niet opnieuw te hoeven beleven?

In het besloten deel van de vergadering nemen achtereenvolgens de heren Van der Vaart en De Geus het woord. Zij worden daarin ondersteund door de overige raadsleden. Met de heer Valentijn hebben zij uitgebreid gesproken met de ambtenaren en ze hebben zich opgesteld als een commissie van goede diensten om te achterhalen waar de pijnpunten liggen.

Men vindt het pijnlijk dat de raad niet is ingelicht over de genomen maatregelen en dat de leden een en ander moesten vernemen uit publicatie in de regionale en landelijke pers en zelfs via de televisie.

Van der Vaart deelt met het college de besluiten ten opzichte van de secretaris. Er was hem van bevriende zijde al verscheidene malen gewezen op het feit dat de gang van zaken onverantwoordelijk was. Hij hoopt dat de maatregelen de secretaris doen inzien dat het zo niet langer kan en dat er verbetering moet komen

voor zichzelf en ook voor zijn gezin. Het beëindigen van de nevenfuncties heeft ook zijn goedkeuring, maar waar deze zijn toegestaan door het college, dienen zij te blijven bestaan. De nevenfuncties acht hij

van veel belang en hij is voorstander om deze vrij te geven om deelname aan het maatschappelijk leven in het dorp te stimuleren.

Hij is tegen het besluit tot collectieve arbeidsduurverlenging. Dit heeft geen enkele zin en het heeft de vertrouwenspositie van het college geen goed gedaan. Bovendien is de achterstand niet te wijten aan alle ambtenaren.

Wel vindt Van der Vaart dat er haast moet worden gemaakt met de verbouwing van het gemeentehuis, want de huidige situatie is onhoudbaar.

Waar hij zich het meest over heeft geërgerd is het interview van de wethouder. Hij vindt dat de wethouder zich had moeten inhouden en niet met de krant had moeten praten. Nu de wethouder zijn excuses aan alle betrokkenen heeft aangeboden wil hij dit punt laten rusten.

Nu de ambtenaren zo negatief overkomen in de pers

HIJ GEEFT HEM HET VOORDEEL
VAN DE TWIJFEL.

en daarin voor lui worden uitgemaakt, wil hij een rehabilitatie omdat bij sollicitatie hun promotiekansen niet mogen worden belemmerd. Hij roept daarom op om de arbeidsduurverlenging onmiddellijk in te trekken, want dit wordt toch als een straf beschouwd terwijl zij part noch deel hebben aan de achterstanden.

Ook De Geus acht het fout van het college om de raadsleden niet vooraf in te lichten. Hij is daarover het meest ontstemd. De raad is uiteindelijk de baas en daarbij hoort een grote openheid vanuit het college en het ambtelijk apparaat. Als dit was gebeurd, had de huidige onverkwikkelijke toestand kunnen worden voorkomen. Bovendien was het beter geweest om het besluit eerst aan de raad mede te delen en dan was uitleg aan de pers niet nodig geweest en was de wethouder niet in deze verwickelingen geraakt. Ook De Geus heeft niets met de arbeidstijdverlenging. Door dit besluit heeft het college de ambtenaren tegen zich in het harnas gejaagd. Zij zijn in een verkeerd daglicht gezet en dit kan schade opleveren bij eventuele sollicitaties en promotie. Het is natuurlijk niet niks om als hardwerkende werknemer van de gemeente Wilnis in de krant voor lui te worden uitgemaakt. Het college zal dan ook moeten uitspreken dat het ambtenarencorps naar behoren functioneert en hen geen blaam treft. Ook hij roept het college op om dit deel van het besluit met onmiddellijke ingang in te trekken.

Het is jammer dat eerst door de ontstane achterstanden het disfunctioneren van de secretaris aan de orde moet komen. Er was al jaren eerder reden om in te grijpen. De maatregelen ten aanzien van de secretaris kan spreker daarom onderschrijven. Wij kennen zijn omstandigheden en zijn niet al te goede gezondheid. Een verslaving is moeilijk zonder hulp te verhelpen en daarom zou een kuur wellicht een goede oplossing zijn. Ook wij als bestuurders moeten meehelpen en hem waar nodig tegen zichzelf beschermen. Hij hoopt dat de aan de secretaris opgelegde verplichtingen zullen beklijven.

De voorzitter meent dat de zaak niet ernstiger moet worden gezien dan zij is. De raadsleden weten allen

Het raadhuis in ca. 1982.

wat er aan de hand is. De secretaris is meer niet dan wel op de secretarie. Met hem is door de voorzitter al vele malen over zijn problemen gesproken. Ook de wethouder heeft steeds getracht verbeteringen aan te

bringen in de situatie maar dat heeft niet geholpen.

De secretaris zelf vond het ingrijpen hoog nodig. Merkwaardiger wijze heeft hij het college hiervoor bedankt. Het college rijdt een strak tuig en men zal hem goed in de gaten houden.

De achterstanden in het voorlopig vaststellen van de gemeenterekeningen is dus niet zo'n geweldig probleem. Het irriteerde het college wel mateloos dat de ontvanger in Nigtevecht dezelfde werkzaamheden is gaan verrichten in zijn vrije tijd, zonder daarvoor de verplichte toestemming te vragen. Het vertrouwen in hem is ernstig geschaad en hij is ter verantwoording geroepen. Er zullen echter geen disciplinaire maatregelen tegen hem worden genomen, wat aanvankelijk

DE SECRETARIS IS MEER NIET DAN WEL OP DE SECRETARIE.

in de bedoeling lag. De ontvanger heeft beloofd de achterstanden snel weg te werken. Hij kan in de raadzaal ongestoord werken. Een jaar later maakt hij promotie en vertrekt naar Doetinchem.

DE ARBEIDSTIJDVERLENGING WORDT NIET INGETROKKEN

Een tweetal punten haalt de voorzitter dan nog aan en wel het aanbieden van een kuur aan de secretaris om van zijn verslaving af te komen. Hij vindt dit niet nodig omdat hij vertrouwen heeft in het door de man aan hem gegeven woord.

Een ander punt is het met onmiddellijke ingang beëindigen van de arbeidstijd verlenging. Hij is het daar volkomen mee oneens.

Dit moet pas gebeuren als alle achterstanden zijn weggewerkt, zoals is besloten. Hierop hoeft niet te worden teruggekomen. In het volgende debat hierover blijkt de raad niet eenstemmig

te zijn. Het loopt uit op een stemming, waarvan de uitslag vijf stemmen voor en vier tegen opheffing wordt. Hierop zegt de voorzitter dat de wethouders, die kennelijk niet hebben meegestemd, uiteraard ook tegen het terugdraaien van de arbeidstijdverlenging zijn, zodat de verhouding 5 voor en 6 tegen wordt.

De raadsleden Van der Vaart en De Geus zijn hierover ontstemd. Hierdoor wordt de gelegenheid om de ambtenaren te rehabiliteren weggenomen. Zij dringen er bij het college nogmaals op aan het besluit terug te nemen.

De voorzitter zegt toe, mede op aandringen van wethouder Van Dam, om de kwestie in de eerstkomende vergadering van het college aan de orde te stellen. Er werd overigens over de beraadslagingen geen geheimhouding opgelegd.

Hierna besluit de raad in de heropende openbare zitting de volgende persverklaring naar buiten te brengen:

- Wethouder Van Dam heeft met het interview in de pers de geheimhoudingsplicht omtrent interne besluiten geschonden.
- De persoon van de burgemeester is geheel ten onrechte in de aangelegenheid betrokken.

VIJF STEMMEN VOOR EN
VIER TEGEN OPHEFFING.

BESLUIT INGETROKKEN

Het aandringen van de raadsleden en de opmerking van de wethouder leidden ertoe dat in de vergadering van burgemeester en wethouders van 2 november 1965 het

besluit tot werktijdverlenging met onmiddellijke ingang werd ingetrokken. Een nederlaag voor de burgemeester.

CONCLUSIE

Er was dus in feite niet zoveel mis in Wilnis, maar de kennelijke angst voor publicatie in de pers heeft de problematiek naar een hoogtepunt gebracht. Iets meer openheid had veel kunnen voorkomen. Daarnaast was de maatregel tot het verlengen van de arbeidsduur slecht overwogen, zonder dat een goed inzicht bestond in de werkelijke achterstanden en de oorzaken

P.G. van Dam als voorzitter van de
Witnise Oranjevereniging op Koninginndag 1965.

daarvan. Bovendien werden alle ambtenaren in negatieve zin meegetrokken, zeker door de niet misselijke publicaties in de pers.

Het was niet handig van de gemeenteontvanger om in het geheim werk voor anderen te verrichten, zonder hiervoor de vereiste toestemming te vragen. Hij was echter wel een slachtoffer van een falend personeelsbeleid ten aanzien van de financiële afdeling waarin de gemeentesecretaris disfunctioneerde. Bovendien was geen rekening gehouden met nieuwe ontwikkelingen, zoals de invoering van de Algemene Bijstandswet. Toen in augustus 1966 de ontvanger ontslag vroeg wegens een aanstelling in de gemeente Doetinchem (een promotie) duurde het tot juni 1967 voordat zijn opvolger (de auteur van dit artikel) in dienst trad. Daarnaast werd aan de pas in dienst zijnde ambtenaar Verhoeven geweigerd buiten de gemeente te wonen. Hij was binnen de kortste keren met promotie vertrokken.

Ook aan de menselijke kant was het beleid niet erg adequaat. Immers de problematiek met de verslaving van de secretaris en zijn zwakke gezondheid werd steeds in gesprekken op de lange baan geschoven. Men sprak wel met hem, maar een verslaafde is niet met praatjes (van ondeskundige bestuurders) te helpen. Zo'n jarenlange verslaving behoort professioneel te worden aangepakt, maar tijdens de raadsvergadering van 29 oktober 1965 werd een ontwenningsskuur door de burgemeester resoluut van de hand gewezen. Hij meende dat het met de verslaving wel mee viel.

Het is beschamend dat het gemeentebestuur zijn hoogste ambtenaar zo lang heeft laten gaan zonder werkelijke maatregelen te nemen. Ook in de volgende jaren kwamen de problemen steeds weer terug en dit heeft uiteindelijk tot zijn vervroegde pensionering geleid.

Het is aan de hand van de stukken niet na te gaan of de excuses van

wethouder Van Dam slechts voor de Bühne zijn gedaan. In zijn slotopmerking wijst hij erop dat zijn Mea Culpa slechts betrekking heeft op de publicatie, dus niet op de inhoud van het interview. ■

HIJ MEENDE DAT HET MET
DE VERSLAVING WEL MEE VIEL.

Geraadpleegde stukken

- Regionaal Historische Centrum Vecht en Venen te Breukelen.
- gemeentebegrotingen en -rekeningen over de jaren 1959 tot en met 1965.
- notulen van de vergadering van het college van burgemeester en wethouders van 12 oktober 1965.
- notulen van de vergadering van de gemeenteraad van 29 oktober 1965 (negentien A-viertjes).
- notulen van de vergadering van het college van burgemeester en wethouders van 2 november 1965.

Perspublicaties:

- Dagblad van Rijn en Gouwe van 16 en 30 oktober en 1 november 1965.
- Dagblad Trouw van 20 oktober en 2 november 1965.
- De Tijd en Maasbode 20 oktober 1965.
- Het Parool van 21 oktober 1965.
- Nieuw Utrechts Dagblad 22 oktober 1965.
- Het Centrum 23 oktober en 30 oktober 1965.

Oude briefhoofden

Interview Peter van Golen

door Bob Bouwhuis

Peter van Golen is al zeker vanaf 1990 betrokken bij de Historische Vereniging. Hij is binnen het bestuur vele jaren secretaris geweest. Sinds enkele jaren woont hij met zijn vrouw in een ruim appartement in Vinkeveen achter De Boei, waar ook toevallig of niet de 'werkplaats' van de historistische vereniging is gevestigd. Op loopafstand.

De belangstelling voor geschiedenis is al van jongs aan aanwezig. Later kwam de belangstelling voor familiegeschiedenis. Volgens Peter te laat, want toen waren zijn ouders inmiddels overleden en dat waren de primaire bronnen om de familieverhalen uit de eerste hand te horen. Nog steeds is hij ermee bezig, voortgedreven door de vraag hoe je leven geworden is tot wat het is. "Alles wat je om je heen ziet en wat je als mens tegenkomt heeft zijn geschiedenis", aldus Peter. Zelfs toen wij onze eerst kop koffie op hadden, wist Peter al dat dát moment ook alweer tot het verleden hoorde en nooit meer terug zou komen. Vanuit de vraag naar het waarom de dingen zijn zoals ze zijn, is Peters belangstelling ontstaan voor geschiedenis. Al gauw komen we op zijn jeugdherinneringen. De eerste tien jaar zijn getekend door de oorlog. Als

kind groeide hij op bij het voormalig watergemaal 'De Voogd', te Waverveen, waar zijn vader werkzaam was als machinist. Het oude gemaal is inmiddels vervangen door een nieuw modern gemaal. Dat gemaal heeft de naam 'Winkel', genoemd naar een voorzitter van het waterschap 'Groot Mijdrecht'.

OORLOGSTIJD

"Er logeerden in de oorlog vaak vreemde mensen bij ons, die op doortocht waren en enkele nachten bleven slapen. Soms logeerden er mensen voor langere tijd. Op zich leek dat normaal. Later na de oorlog bleek dat het joodse onderduikers waren, op zoek naar een schuilplaats. Ons gezin zat in een sluiproute van het verzet".

Vader Van Golen zat in het verzet en maakte handig gebruik van een telefoonlijn, welke door de provincie Utrecht aangelegd was om de elektriciteitsvoorziening (PUEM) door te schakelen tussen Utrecht en Noord-Holland, in geval er in één van beide netten een storing optrad. Er kon bijvoorbeeld sprake zijn van een kabelbreuk. Het schakelstation van de PUEM stond in het watergemaal. De lijn werd niet afgeluisterd door de Duitsers en werd dus ook gebruikt voor het doorspelen van verzetsberichten.

Achteraf beseft Peter dat die tijd voor het hele gezin (acht kinderen) zeer veel risico's met zich mee heeft gebracht. Ook het bombardement op Schiphol, waarvan de rookpluimen goed te zien waren vanaf de dijk, heeft veel indruk gemaakt.

WERK

Na de oorlog is Peter gaan werken bij een aannemer, hij is in militaire dienst geweest en heeft daarna één jaar bij de Citroëngarage, op het Olympiaplein in Amsterdam gewerkt. Het autobedrijf was niet echt zijn ding en daarom solliciteerde hij bij Unilever. Hij werd vertegenwoordiger van de sector margarine en vetproducten. Het betrof hier diverse merken margarine, waaronder Zeeuws Meisje en Blue Band. Binnen het rayon Utrecht en het Gooi bezocht hij regelmatig alle kruideniers en overige middenstanders.

In 1970 ging hij bij een ander bedrijf van Unilever werken en verkocht hij schoonmaaksystemen. Rond 1990 moest hij het rustiger aan gaan doen, vanwege problemen met de gezondheid.

Het kunstwerk, een volledig in papier geknipte stamboom, van mevrouw Nelie Berkelaar uit Mijdrecht.

MUSEUM

De oprichter van het museum, de Vinkeveener Henk Börger, was overleden en iemand moest het stokje overnemen. De veenarbeiders die samen met Henk Börger het museum van verhalen voorzagen, waren al op leeftijd en begonnen zich terug te trekken uit het actieve werk als rondleiders in het museum.

Bij een therapeutische wandeling door het dorp werd Peter ondervraagd en aangewezen als de perfecte manager voor het Veenmuseum. Ook als therapie! Peter had al snel door dat je alleen niet verder kwam, dus is hij actief vrijwilligers gaan werven om een nieuwe doorstart te maken.

Er werd contact gelegd met de Historische Vereniging 'De Proosdijlanden' voor ondersteuning met advies en vrouw/mankracht. "Plonia Pieper bood zich direct spontaan aan en samen hebben we een actieve ploeg mensen bijeengekregen, die het Veenmuseum weer een actieve rol hebben gegeven in het bewaren van de geschiedenis van 400 jaar turf maken".

De veenderij het baggeren en bewerken van veen tot hanteerbare brokken gedroogde turf, tot brandstof, vele honderden jaren en voor vele duizenden mensen

om zich te warmen en eten te koken, was in principe een industriële bedrijfstak.

Peter: "Met een ploeg van tien mensen zijn we het museum gaan verbouwen tot een tentoonstellingsruimte, welke voldeed aan de landelijke eisen. Twee jaar zijn een aantal mannen bezig geweest met de verbouw. Er werden plafonds aangebracht, centrale verwarming, vloeren gestort, elektriciteit aangelegd. Deskundige gepensioneerden, die hun vakkennis inbrachten om het museum vorm en aanzien te geven." Peter heeft nog goede herinneringen aan het werk-overleg op de vrijdagochtenden, met koffie en bijkomende gezelligheid.

Door contacten bij de cultuurdienst van de Provincie Utrecht, Erfgoed Utrecht, kwam het museum in aanmerking voor een computerprogramma om de museale collectie te beschrijven en op te nemen in een collectieplan. Dit collectieplan was door andere musea in te zien, via internet, en daardoor bruikbaar bij het eventueel lenen van collectie items voor het samenstellen van een tentoonstelling.

Opnieuw waren er geduldige vrijwilligers beschikbaar, die de collectie deeltje voor deeltje gingen fotograferen en beschrijven en invoeren in de computer.

PROOSDIJLANDEN

Rond die tijd is hij ook secretaris geworden van de historische vereniging. Ook daar werd Peter de motor achter een groep actieve vrijwilligers, die zich bezig houden met allerlei activiteiten.

Theo de Schrijver werkte aan het opzetten van een bibliotheek en documentatiecentrum, toen nog gehuisvest in het Prinsenhuis. Er was een knipselploeg om allerlei krantenberichten en publicaties te bewaren. De Proosdijkoerier werd door vrijwilligers op stencilpapier gezet en uitgedraaid, Leo Klaassen was de motor voor die activiteit. Met een aantal mensen kwamen we dan bij elkaar om de pagina's op volgorde te leggen en te nieten. Een heel werk, maar er werd ook veel gelachen.

NAAR VINKEVEEN

In 2009 kwam een ruimte vrij in Dorpshuis De Boei te Vinkeveen. Dat zag Peter wel zitten en hij heeft de mogelijkheid van huur van de ruimte als verenigingsruimte voorgelegd aan het bestuur van de vereniging. Beide besturen kwamen tot overeenstemming en een huurovereenkomst kon worden aangegaan. Dat maakte het mogelijk dat het archief, dat tot dan toe in Breukelen gehuisvest was, kon verhuizen naar De Boei in Vinkeveen.

In de nieuwe ruimte zijn inmiddels drie werkgroepen van vrijwilligers actief. Een werkgroep voor stamboomonderzoek, genealogie. Een werkgroep voor het van het beheer documentatiecentrum en de bibliotheek. En een werkgroep archeologie. In totaal zijn daarin 24 mensen actief.

GRENSPALEN

Een bijzonder project waar Peter mee bezig is geweest, betrof het opnieuw plaatsen van authentieke grenspalen, welke herinneren aan een oude grensbepaling tussen Holland en het Sticht (Utrecht) uit de middeleeuwen. Eén in Vinkeveen, welke in Achterbos staat en twee palen aan de Mijdrechtsedwarsweg in Wilnis en Mijdrecht.

Peter is een echte teamplayer. Hij weet dat als je een passie hebt of ambities, je dat niet alleen kan doen. Samen sta je sterk en kun je zoveel meer bereiken. "Mensen er bij zoeken versterkt het eindresultaat", aldus Peter. Bij Peter gaat het dan altijd om de vraag: "Hoe is onze cultuur tot stand gekomen en wat waren de achtergronden, wat is het begin van het verhaal?" Het verleden leren begrijpen en zo meer begrip te krijgen van de samenleving waarin wij nu leven. En Peter waarschuwt: "Het heden is al voorbij voor je het weet, dan is het al weer geschiedenis". ■

Monument in Vinkeveen

Een rijksmonument met drie sterren aan de Demmerik 55 te Vinkeveen. De langhuisboerderij met schuur is gebouwd in 1913. Het zadeldak is aan de voorkant voorzien van opvallend geschnipt zaagwerk.

Foto: Nico van Eijk

Voorkomen is beter dan genezen

ARMENZORG EN OPENBARE GEZONDHEID IN DE RONDE VENEN 1866-1870

door Kimberly Pothuizen

Daniël de Bruijn (1838-1902), geneesheer te Mijdrecht, deed in mei 1866 een dringend verzoek aan de burgemeester en wethouders tot het nemen van maatregelen. Met de woonsituatie en hygiëne in Mijdrecht was het slecht gesteld. De vochtige bodem en nabijheid van een moerasachtige polder schiepen een gunstig klimaat voor 'epidemische ziekten'. In het bijzonder de woningen 'der min gegoede' en 'bedeelde ingezetenen' waren over het algemeen slecht bewoonbaar en werden bewoond door talrijke gezinnen. Deze gezinnen waren vaak gedwongen, behalve hun eigen gezin, anderen te huisvesten en hadden geen toegang tot zuiver drinkwater.

Ziekten en armoede gingen hand in hand. De provincie Utrecht werd gedurende de negentiende eeuw regelmatig getroffen door cholera-epidemieën. Zo ook in 1866. Het armenwezen kwam in dergelijke tijden zwaar onder druk te staan. Armendoktoren behandelden armen gratis, maar de medische armenzorg had in Nederland geen vast stelsel en dat zorgde voor veel kritiek. Soms had een armenzorgstelling een arts in dienst of betaalde men hem per verrichting of patiënt. In andere gevallen kreeg de arts een kleine vergoeding voor de verstrekte medicijnen en hulpmiddelen. In extreme omstandigheden kreeg hij alleen een lijst van de arme mensen, zodat hij wist bij wie hij niets of weinig kon vragen. In De Ronde Venen werden de geneeskundige behandeling van armen en de aan hen verstrekte medicijnen grotendeels vergoed door de armbesturen, de

gemeente en het in 1855 opgerichte ziekenfonds.

De armenzorg in De Ronde Venen is door Joop Frankenhuizen in het themanummer van 2001 uitgebreid uitgelicht. Hij schiept een beeld van armmeesters die met behulp van eigen vermogen, collecten in de kerk, oortjesgeld uit de verveningen en opbrengsten van opgehaald haardas de Rondeveense armen trachtten te ondersteunen. Ondanks pogingen om de armenzorg tot een staatsaangelegenheid te maken, bleef

de armenzorg in de negentiende eeuw hoofdzakelijk in de handen van de kerk.

De armenzorg had vele vormen. Het meest algemeen was de bedeling van de algemene of huis-

zittende armen. Zij werden onder andere ondersteund met geld, kleding, voedsel, turf, huishuren en minder voorkomende zaken als reparaties en begravingen. Veel inwoners van De Ronde Venen werden enkel in de winter bedeed, omdat dan de vervening stil lag. Naast de algemene armenzorg had men de verzorging in instellingen als ziekenhuizen, hofjes voor weduwen, inrichtingen en gasthuizen.

De armenzorg werd gekenmerkt door discussies over wie wat betaalde. Zowel tussen armbesturen en gemeente onderling als tussen verschillende gemeenten. In de Wet op het Domicilie van Onderstand van 1811 werd bepaald dat de kosten van elders wonende armen moesten worden vergoed door de gemeente van geboorte. Na 1 jaar inwoning werd de nieuwe gemeente de 'onderstandsgemeente'. In 1818 werd in een gelijknamige wet deze periode verlengd tot vier jaar. De armenwet van 1854 bepaalde dat de armenzorg primair in de handen van de kerk bleef. Als zij een van hun lidgenoten een bedeling gaven, hoe weinig ook, mocht het burgerlijk ambestuur niets geven. Zo werd dubbele bedeling uitgesloten.

DE ARMENZORG
HAD VELE VORMEN.

NAAM.	Aard van den ziekten aandoening.	Bedrag	Waarom de declaratie is ingevonden.
Ydoo, Jan	Wegh. Stada. etc.	off. 21	Byzonder...
Ydoo, Aaltje	Wegh. Stada. etc.	off. 21	Byzonder...
Ydoo, Jan	Wegh. Stada. etc.	off. 21	Byzonder...
Ydoo, Jan	Wegh. Stada. etc.	off. 21	Byzonder...
Ydoo, Jan	Wegh. Stada. etc.	off. 21	Byzonder...

Nota voor Jan Ydoo en zijn minderjarige kinderen (RHCVV, Archief gemeente Mijdrecht inv. nr. 273)

Vergoeding dokter De Bruijn voor geneeskundige hulp aan Aaltje van Doorn in 1869 (RHCVV, Archief gemeente Mijdrecht inv. nr. 277)

In de praktijk bleek dit voor problemen te zorgen. In 1854 klaagde de diaconie van Mijdrecht over de hoge kosten die de geneeskundige hulp met zich meebracht. De diaconie besloot voortaan alleen geneeskundige hulp te verlenen aan 'gewoon bedeeden'. De kosten van inwoners die in ziekenhuizen of gasthuizen op andere plaatsen werden verzorgd, werden betaald door de gemeente. Ook in de gemeente Vinkeveen en Waverveen 'blijven de kosten van geneeskundige verpleging van elders wonenden verstrekt steeds veel bezwaar opleveren.'

Een voorbeeld van zo'n situatie is het schrijnende geval van de Mijdrechtse Jan Ydoo, een weduwnaar en vader van twee kinderen. Hij werd in 1865 - 1866 verpleegd in het Sint Elisabeth Gasthuis te Haarlem en leed volgens zijn behandelend geneesheer aan 'eene onherstelbare kwaal (begin van tering)'. 10 januari 1866 liet de gemeente Haarlem weten dat zijn toestand zeer ernstig was. De brieven gingen vooral over de kosten.

'Wij voor ons zouden u daarom in het belang van uwer gemeente in overweging geven, om dien man en zijne kinderen, die zoals u bekend is, in het stads armenhuis verpleegd worden naar uwe gemeente op te vorderen, waar hij misschien op minder kostbare wijze kan verzorgd worden dan hier in Haarlem.'

Blijkbaar gaf gemeente Mijdrecht geen gehoor aan de verzoeken, want we vinden verschillende brieven uit 1866 met de vraag of de verpleging kan worden voortgezet in Mijdrecht zelf. Op 12 oktober 1866 schrijft gemeente Haarlem dat de toestand van Jan Ydoo zodanig is verslechterd dat hij niet meer vervoerd kan worden en constant in bed moet blijven. De kinderen zijn in goede gezondheid. Een maand later komt het

bericht dat Jan Ydoo is overleden en de kinderen kort daarop zijn opgenomen in een weeshuis.

MAATREGELLEN

De gemeentewet van 1851 maakte de gemeenten eerstverantwoordelijke voor het behoud van de openbare gezondheid. De Ronde Venen was al geruime tijd bezig met het stimuleren van vaccinaties. Die werden gratis aangeboden aan bedeelde gezinnen. Kinderen die niet gevaccineerd waren, werden geweerd uit de scholen. Behoeftige gezinnen werden de bedeling onthouden als zij hun kinderen niet lieten inenten. In de loop van de negentiende vond er een langzame overgang plaats van symptoombestrijding naar preventie. Er kwam tevens een groeiend besef over de samenhang tussen de woonsituatie en de volksgezondheid. Verslagen over de algehele gezondheidstoestand werden door provinciale inspecteurs jaarlijks naar de overheid opgestuurd. Net als geneesheer De Bruijn was de inspecteur voor het Geneeskundig Staatstoezigt in Gelderland en Utrecht weinig te spreken over de woonsituatie en hygiëne in Mijdrecht. Zo schreef hij in 1866:

'Ziekten te genezen is zeer zeker een edel doel, maar verhevener wordt dit doel wanneer de geneesheer pogingen aanwendt om ze te voorkomen. Ziekten ontstaan nimmer zonder eene oorzaak die daartoe de aanleiding geeft, en daar nu de ondervinding geleerd heeft dat vele ziekten ontstaan uit oorzaken die men bij magte is weg te nemen, zoo volgt daaruit dat er ziekten zijn die men met regt verijdelijk noemen kan.'

Datzelfde jaar - hoogstwaarschijnlijk opgeschrikt door de choleraepidemie - zien we de gemeenten Mijdrecht, Wilnis en Vinkeveen en Waverveen diverse maatregelen nemen. Men begon met het uitbaggeren

van sloten, het opruimen van en toezicht op mest-plaatsen, het dempen van sloten, de afvoer van water door goten of riolen enzovoorts. Ook de schepen werden nauwlettend in het oog gehouden. Bijzondere aandacht werd besteed aan de leefomstandigheden van de armen. Men begon met het opruimen en zuiveren van hun woningen. Dit was niet de eerste keer dat men armen hielp bij het schoonhouden van de woning. Toen in 1832 en 1833 de cholera heerste, wees de gemeente Mijdrecht inwoners aan die optraden als ziekenoppasser en de huizen van 'minvermogenenden' reinigden. Uit de brief van heer De Bruijn blijkt aan wat voor soort schoonmaakactiviteiten we moeten denken. Zo adviseerde hij dat bewoners minstens tweemaal per week de vloer van het woonhuis schoonmaakten, bij sterke droogte de grond bij de woning begoten met vers water, de secreten verwijderden of verplaatsten en drekstoffen alleen op de daarvoor aangewezen plekken worpen. De geneesheer riep de gemeente op een onderzoek in te stellen naar 'de zindelijkheid in en achter de woningen', vooral naar de woningen die werden bewoond door meerdere huisgezinnen.

In dezelfde brief wijst dokter De Bruijn op het belang van schoon drinkwater. In zijn correspondentie met de inspecteur spreekt hij zijn zorgen uit over de hoge kindersterfte. Dit werd onder andere veroorzaakt door de verkoop van een 'zuurstroopje', een zogenaamd geneesmiddel dat arsenicum of verdovende middelen bevatte. Een andere oorzaak moest gevonden worden in de slechte melk die vaak werd verdund met slootwater. De twee mannen waren het erover eens dat de verschaffing van schoon drinkwater een hoop ellende kon voorkomen.

Op 24 mei 1866 besloot de gemeenteraad in overleg met de Hervormde gemeente van Mijdrecht dat er een regenbak werd geplaatst aan de voorkant van de Hervormde kerk. Iedere morgen werd er gefiltreerd regenwater uitgereikt aan hen die het nodig hadden. In het jaarverslag schreef gemeente Mijdrecht dat de 'dorpsregenbank' door veel armen werd gebruikt en goede resultaten opleverde. In 1870 werden er twee extra scheertonnen aangeschaft om de armen van goed drinkwater te voorzien. Hiervan werd zeer veel gebruik gemaakt. Een goed begin, maar Mijdrecht bleek er nog lang niet te zijn. Uit 1878 vinden we een verhitte brief van geneesheer De Bruijn dat de drinkwatervoorziening nog altijd tekortschoot. Op Bozenhoven dronken nog veel inwoners niet gefiltreerd veenwater.

Ondanks de maatregelen was het met het armwezen in 1870 nog steeds ongunstig gesteld. Dit was vooral te wijten aan het toenemend aantal elders wonende armen dat op rekening van de gemeente verpleegd werd. De armenwet van 1854 had de geboorteplaats tot domicilie van onderstand gemaakt voor (uitsluitend) de burgerlijke armenzorg. Dit was problematisch voor kleine plattelandsgemeenten. De trek van het platteland naar de stad betekende dat kleine gemeenten meer moesten terugbetalen voor elders wonende armen dan dat zij terugkregen voor de door hen bedeelde 'vreemden'. De wijziging in de armenwet van 1870 bepaalde dat voortaan de verblijfsgemeente verantwoordelijk was voor de armenzorg. Dit gold zowel voor kerkelijke als burgerlijke armenzorg. 'Een aanmerkelijke verbetering' besloot de gemeente Mijdrecht haar verslag in 1870. ■

... EEN 'ZUURSTROOPJE', EEN ZOGENAAMD GENEESMIDDEL DAT ARSENICUM OF VERDOVENDE MIDDELEN BEVATTE.

Literatuur en bronnen:

- Joop Frankenhuizen, 'Van onderdanigheid naar recht. Drie eeuwen armenzorg in De Ronde Venen', Proosdijkoerier 17 (2001) nr. 4, 99-156.
'Van armenzorg naar zorgcentra en verder. Een terugblik op drie eeuwen zorg in De Ronde Venen', Proosdijkoerier 29 (2012) nr. 4, 134-137.
- E.A.G. van den Bent en C.M.P.F. van den Broek, Mijdrecht meer dan veen alleen (1985).
- Marco H.D. van Leeuwen, 'Kerk, staat en burger. Armenzorg en moderne charitas, 1795-2001' in:
Thimo de Nijs en Eelco Beukers ed., Geschiedenis van Holland, deel IIIb 1795-2000 (Hilversum 2003) 434-483.
Armenzorg in Nederland na 1800 (Amsterdam 1998).
- Fred de Wit, 'Uit het dagboek van een dorpsdokter', Proosdijkoerier 7 (1992) nr. 3, 18-22.
'De cholera, een grote plaag in de 19e eeuw' Proosdijkoerier 30 (2013) nr. 2, 66-67.
- RHC Vecht en Venen (RHCVV), Archief gemeente Mijdrecht 16_ - 1940, inventarisnummer 74-75, 273-275, 277, 595-596.
- RHCVV, Archief gemeente Wilnis 1658-1939 (1964) inv. nr. 477, 805-806.
- RHCVV, Archief gemeente Vinkeveen en Waverveen 16_ - 1935 inv. nr. 554, 792.

Mijdrecht in de eerste wereldoorlog

door Fred de Wit

In 1914 brak de Eerste Wereldoorlog uit. In kranten, tijdschriften, weekbladen en op de televisie is hier honderd jaar later uitvoerig aandacht aan besteed. Ons land is deze oorlog gespaard gebleven. Dat betekent niet dat wij er niets van gemerkt zouden hebben. Op 31 juli 1914 werden 300.000 dienstplichtigen opgeroepen om zich per omgaande te melden bij hun indertijd toegewezen kazernes. In Mijdrecht moest eveneens een groot aantal dienstplichtigen aan deze oproep voldoen. Het dorp had geen kazernes maar

wel het fort bij Amstelhoek dat deel uitmaakte van de waterlinie om Amsterdam te verdedigen. Onmiddellijk werd het fort door 300 opgeroepen militairen in staat van verdediging gebracht.

De schrijver Theo Thijssen was één van hen. Hij verbleef daar tot juni 1915, waarna hij met verlof mocht, omdat hij onderwijzer was en er een gebrek aan leerkrachten was ontstaan. In die periode schreef hij acht 'fortbrieven' naar zijn uitgever C.A.J.

van Dishoeck, waarin hij noteerde hoe het er in het fort aan toeging. Hij schreef onder andere: "Wat het werk betreft is het fort zowat gereed, en nu komt eigenlijk de beroerdste tijd. Er is niets te doen dan wachten. Af en toe een militaire wandeling, maar weldra zijn we uitgewandeld. Voor ons artilleristen is oefenen met kanonnen ook niet langer dan vijf minuten uit te houden, omdat de behandeling van het moderne geschut

Oefening op de Domtoren tijdens de mobilisatie, 1914.

zó allereenvoudigst is, dat de stomste pummel geen oefening nodig heeft. De militairen proberen daarom de verveling tegen te gaan door schietoefeningen te houden, marsen in de omgeving te houden en met voetballen".

Van zijn uitgever kreeg Theo Thijssen een aantal onverkochte boeken voor de fortbibliotheek, zodat er voor de militairen wel lectuur aanwezig was. Hij maakte zich bovendien nuttig door een analfabeet van 34 jaar te leren lezen en schrijven, waardoor deze man in zijn diensttijd toch nog wat had opgestoken. In het dorp Mijdrecht heerste een droevige stemming. Vooral de boeren hadden het moeilijk, want de oogst moest worden binnengehaald, maar zoons en knechten waren er niet. Zij waren opgeroepen voor de militaire dienst. Bovendien was er nog de angst dat de Duitsers hier, net als in België, onverwacht zouden binnenvallen.

BURGEMEESTER M. FERNHOUT

Op 21 juli 1914 werd burgemeester M. Fernhout geïnstalleerd tot burgemeester van Mijdrecht en Wilnis als opvolger van burgemeester A. van Baak, die op 4 mei 1914 was overleden. Op 1 september was de eerste raadsvergadering van burgemeester Fernhout als voorzitter van de raad. Na de officiële opening ging hij staan, nam het woord en sprak over de zojuist uitgekomen oorlog en de doden die gevallen waren. Hij zei: "Gisteren, 31 augustus, was het de verjaardag van onze Koningin, maar haar verjaardag werd niet gevierd. Geen feest, geen driekleur met wimpel en ook het Wilhelmus werd niet gezongen".

Het werd al gauw duidelijk dat er problemen zouden komen met de aanvoer van levensmiddelen uit

Schrijver Theo Thijssen.

andere landen. Ten eerste omdat schepen van de oorlogvoerende landen door duikboten en zeemijnen konden worden vernietigd, maar ook omdat deze landen de producten zelf wilden houden. Wij hadden ook onvoldoende schepen om dit allemaal zelf te doen. Bovendien liepen onze schepen, die in de haven van een oorlogvoerend land lagen, het risico dat zij daar beschoten zouden worden. Vandaar dat zich al spoedig voor de winkels mensen verdrongen die extra levensmiddelen uit het buitenland inkochten. Hierdoor ontstond een schaarste, waardoor de prijzen stegen en de gezinnen met de geringste inkomsten hiervan de dupe werden.

In de volgende raadsvergadering van 24 september kwam de aankoop van levensmiddelen door het college al aan de orde. De raad was hierover verdeeld en ook de burgemeester achtte aankoop van levensmiddelen nog niet noodzakelijk. Het raadslid Engel was het hier niet mee eens en zei dat men hier later spijt van zou hebben.

Tijdens de raadsvergadering van 10 december kwam dit onderwerp opnieuw ter sprake en burgemeester Fernhout deelde toen mede dat hij een circulaire had ontvangen van de Commissaris van de Koningin, waarin stond dat de regering zich niet van zorg ontheven zal achten voordat overal in het land voldoende levensmiddelen aanwezig zouden zijn. Burgemeester en wethouders stelden daarom voor dat de gemeente voor een paar duizend guldens levensmiddelen zou kopen en deze vervolgens zou opslaan. Bij noodzaak zouden deze levensmiddelen dan tegen de kostprijs aan de winkeliers verkocht kunnen worden. Men wilde geen ongewenste concurrentie met de middenstanders die levensmiddelen verkochten.

Na een uitvoerige discussie besloot de raad om voor

een bedrag van 2.000 gulden levensmiddelen aan te kopen. Op 31 december 1914 deelde het raadslid Engel namens de ingestelde levensmiddelencommissie mede dat men voor een bedrag van f. 1.969,50 aan levensmiddelen had aangekocht. Dit gebeurde voornamelijk bij winkeliers in de gemeente Mijdrecht. Volgens raadslid Engel waren zout en suiker niet gekocht, omdat deze artikelen niet lang te bewaren waren. Engel was bang voor een prijsstijging van de tarwe en stelde voor dat de gemeente hiervan nu een extra voorraad zou kopen. Bovendien wilde hij rogge aankopen en dat mengen met tarwe. De burgemeester antwoordde hierop dat de distributieweetcommissie in Utrecht bezig was om een regeling te treffen voor de broodsamenstelling en voor de prijzen van het brood. Hij benadrukte dat de ingekochte rogge uitsluitend gebruikt zou worden voor de inwoners van de gemeente Mijdrecht. Het raadslid Rijk wees er verder op dat de prijzen waren gestegen omdat opkopers rogge en tarwe naar België en Duitsland uitvoerden omdat deze landen hiervoor een hogere prijs wilden betalen. Na een korte discussie besloot de raad om voor het jaar 1915 een lening aan te gaan van f. 6.000,- voor de aankoop van levensmiddelen.

DE JAREN 1915 EN 1916

In de raadsvergadering van 18 februari 1915 kwam de distributie van de levensmiddelen opnieuw aan de orde en er werd medegedeeld dat de gemeente van de provincie goedkeuring had gekregen voor de aankoop van f. 6.000,- aan tarwe en rogge en goedkeuring voor de aankoop van andere levensmiddelen ter waarde van f. 2.000,-. Het besluit om de rogge alleen te gebruiken voor de inwoners van Mijdrecht is door het provinciaal bestuur afgekeurd, omdat er te weinig rogge beschikbaar was.

Verveling op de forten.

In het dorp ontstond ontevredenheid over de gang van zaken. Er werd gezegd dat de gemeente de geleverde goederen veel te laat betaalde, zodat de leveranciers in financiële nood kwamen. Tevens had de firma W. Engel levensmiddelen aan de gemeente geleverd waardoor het raadslid J.P. Engel in overtreding was met artikel 24 van de gemeentewet. De burgemeester antwoordde hierop dat het niet juist was dat de gemeente de leveranties aan de winkeliers te laat betaalde en dat hem niets bekend was over leveringen door de firma Engel. Het raadslid Engel voelde zich nu ook aangesproken en zei dat de erwten en bonen niet door de firma Engel waren geleverd maar gekocht waren op de markt in Aalsmeer. De burgemeester sloot de discussie hierover en merkte op dat de levensmiddelencommissie meer dank zou moeten krijgen en geen kritiek.

Tijdens de raadsvergadering van 1 april 1915 deelde de levensmiddelencommissie mede dat, als de raad hiervoor toestemming zou geven aan het plaatselijke steuncomité, voor de kostprijs 15 hl rogge en 15 hl tarwe zou worden verkocht. De commissie stelde ook voor om de aangekochte levensmiddelen te distribueren onder de winkeliers voor de kostprijs plus de onkosten. Echter onder het beding dat deze alleen aan de ingezetenen van de gemeente en voor de door de commissie vastgestelde prijzen werden verkocht. Als er winkeliers waren die aan deze verkoop niet wensten mee te doen, dan werden de levensmiddelen van 'gemeenschapswege' aan de ingezetenen verkocht. Wat hiermee bedoeld werd, is nu niet meer na te gaan. De raad ging met het voorstel akkoord.

Het is voor ons 100 jaar later moeilijk te begrijpen hoe het met die verdeling allemaal gegaan is en hoe de controle hierop is geweest. We kunnen constateren dat er verder in 1915 en 1916 voor de raadsleden geen aanleidingen waren om over de distributie van de levensmiddelen te spreken. Wel besloot de raad op 8 november 1916 dat bij de distributie van regerings-aardappelen werd bepaald dat er per persoon per dag maximaal één kilogram verkocht mocht worden. Dit voor ten hoogste zeven dagen in de week. Ook de aanvoer van olie stagneerde en daarom deelde het provinciaal bestuur van Utrecht het college van burgemeester en wethouders op 8 november 1915 mede dat er plannen waren om dit gewest van elektriciteitsvoorziening te voorzien. De straatverlichting met olie zou vervangen worden door elektrische lampen. Door

de oorlog werd dit initiatief echter vertraagd en het duurde nog jaren voordat die plannen tot uitvoering zouden komen.

TYFUSEPIDEMIE IN MIJDRECHT

In 1915 werd er in Mijdrecht de ziekte tyfus geconstateerd. Waarschijnlijk is de uitbraak van deze ziekte ontstaan door contact met de militairen van het fort in Amstelhoek, omdat daar eveneens een geval van tyfus zou zijn geconstateerd. De patiënten werden opgevangen in het gemeentelijk ziekenhuis dat zich bevond op Hofland, ter hoogte van het huidige pand 184. Dit ziekenhuis heeft van 1874 tot 1919 dienst gedaan en werd gebruikt om in twee kamers lijdende van besmettelijke ziekten te isoleren. De inventaris was erbarmelijk en bestond uit twee ijzeren ledikanten, tien stromatrasen en twee zeegrasbedden. De patiënten hadden verder de beschikking over een theepot en een leetje met drie griffels. Verder waren er maar twee kammen en twee tandenborstels. Geen wonder dat het ziekenhuis meestal leeg was en dat men er alles voor over had om de zieken thuis te verzorgen. Er waren twee verzorgers voor de zieken die beiden nog een ander beroep hadden.

Ziekenhuis van Mijdrecht.

De hygiëne en de verzorging lieten dus veel te wensen over. Vandaar dat het ziekenhuis in die dagen ook wel heel onparlementair: 'Het tyfushuis' genoemd werd. Hoe het met de patiënten in het ziekenhuis ging zal een verder onderzoek moeten uitwijzen. Wel is bekend dat de firma D. den Hertog op 23 september 1915 een rekening van f. 92,05 naar de gemeente zond voor geleverde dekens, tijken en andere textielproducten in de maanden mei, juni en juli. Waarschijnlijk moesten de bedden van de vertrekkende of gestorven patiënten telkens worden vernieuwd vanwege het besmettingsgevaar. De firma Van Yperen leverde de stromatrasen aan het ziekenhuis. In 1919 werd het gebouw gesloten en in de jaren dertig van de vorige eeuw werd het wegens achterstallig onderhoud gesloopt.

HET JAAR 1917

Op 20 februari 1917 vond pas de eerste raadsvergadering van het jaar 1917 plaats. Burgemeester Fernhout ging in op de toestand, die ontstaan was sinds de oorlog was uitgebroken. Hij constateerde dat de eerste maanden van het nieuwe jaar 1917 voor ons vaderland donkerder waren dan de eerste maanden van de twee voorafgaande jaren. Toch vond hij dat er redenen waren om dankbaar te zijn. Rampen waren er niet en de gezondheid van de inwoners was bevredigend. Men had echter wel veel last van de schaarste aan levensbehoeften.

Het aantal inwoners was gedurende het jaar 1916 gegroeid van 4.037 naar 4.142 inwoners en de economische mogelijkheden waren ondanks de oorlog toegenomen. De levensmiddelenvoorziening werd geregeld als een onafhankelijk bedrijf.

Vervolgens gaf de burgemeester een overzicht van de in 1916 ontvangen en gedistribueerde artikelen:

- 145.000 kilogram ongebuild tarwemeel (meel dat niet 100% volkoren is)
- 1.750 kilogram rogge
- 86.475 kilogram aardappelen
- 2.200 kilogram rode kool
- 1.880 kilogram gele kool
- 1.350 kilogram peen
- 1.950 kilogram uien
- 2.450 kilogram rapen
- 1.262 kilogram zuurkool
- 220 kilogram andijvie
- 246 kilogram pronkbonen
- 2.750 kilogram sperziebonen
- 1.900 kilogram groene erwten

- 1.900 kilogram rundervet
- 1.600 kilogram spek van varkens met slachtgewicht. Het slachtgewicht hiervan werd niet genoemd, evenals het gewicht van boter en kaas. Waarom de burgemeester dit niet vermeldde is onduidelijk.
- 8.000 kilogram rijst.
- 2.400 kilogram suiker

AAN DE VISETERS WERD OOK GEDACHT

Ook de vissoorten vielen onder de distributiewet en de vangst hiervan in de toenmalige Zuiderzee leverde geen gevaar op. In tegenstelling tot vissersboten op de Noordzee, die het gevaar liepen om getorpedeerd te worden of op zeemijnen konden stoten. Bovendien konden de inwoners van De Ronde Venen altijd nog zelf de hengel uitwerpen in de Vinkeveense plassen en de toenmalige Veldzijde plas in Wilnis. Bij de laatstgenoemde plas werd pas in 1923 begonnen met het droogmalen. Tenslotte hadden veel inwoners vlakbij een sloot die soms een goede vangst opleverde. De zeevis viel eveneens onder de distributieregeling en de gemeente kreeg hiervan:

- 140 kilogram spiering
- 350 kilogram geul
- 3.475 kilogram schelvis
- 10 kilogram wijting
- 1.275 kilogram schol
- 270 kilogram grote schelvis
- 175 kilogram makreel
- 4.500 stuks bokking
- 8.950 stuks haring en 400 stuks gemarineerde haring

Er werd een toeslag uitbetaald voor 177.990 liter melk. Hoe deze toeslag werkte, vermeldde de burgemeester helaas niet. Waarschijnlijk bedoelde hij hiermee een toeslag op de prijs. In deze periode waren er zeer veel klachten tussen de grotere steden en de dorpen over de ongelijke rantsoenering van de levensmiddelen die verdeeld werden. De verdeling gebeurde door de landelijke overheid, het college van burgemeester en wethouders en de direct in de oorlog opgerichte levensmiddelencommissie.

Voor elk van de bovengenoemde artikelen kreeg men bonnen die men moest inleveren bij de aankoop van een artikel waardoor er een geweldige ruil van bonnen ontstond. Door de grote vraag naar tuinbouwproducten ontwikkelde zich in De Ronde Venen ook de tuinbouw. Niet alleen voor de eigen inwoners maar ook voor de bevolking van Amsterdam en het Gooi. In 1917

werd er in Vinkeveen een groenteveiling opgericht. Door het ernaast gelegen treinstation kon de groente vers en snel naar de steden worden vervoerd. Toen de oorlog in 1918 afgelopen was, verminderde de omzet hiervan en uiteindelijk werd de groenteveiling in 1980 gesloten.

Buiten de levensmiddelen waren er artikelen die schaars waren omdat zij in andere landen werden gefabriceerd, of omdat onderdelen hiervan niet in ons land aanwezig waren. Dit was onder andere het geval met zeep. De burgemeester drong erop aan dat de inwoners vooral de hygiëne in acht moesten nemen omdat er ziektes konden ontstaan, die voorkomen hadden kunnen worden.

Problemen ontstonden er ook met het koken. Vandaar dat de commissie probeerde zo veel mogelijk turven uit Vinkeveen te kopen tegen een billijke prijs. Dit leverde nogal wat moeilijkheden op omdat de veenbazen meer geld vroegen dan voor de oorlog. Olie voor de lantaarnpalen was erg moeilijk te verkrijgen waardoor de lantaarns niet meer branden. Na zonsondergang en voor zonsopgang gingen de mensen niet meer de straat op behalve degenen die vroeg met hun werk moesten beginnen.

In 1917 gingen de prijzen van veel artikelen wel omhoog maar omdat ook de lonen stegen vielen gevolgen hiervan mee. Gelukkig was er weinig werkeloosheid.

Omdat de schaarste aan olie steeds nijpender werd, kwam op 31 oktober de aanschaf van elektriciteit in de gemeenteraad weer aan de orde en daarbij de winkelsluiting omdat de winkeliers geen verlichting in hun zaak hadden. De burgemeester deelde mede dat de toewijzingscommissie Mijdrecht 40 liter olie per maand toegewezen had gekregen. Voor de secretarie 8 liter en 32 liter voor de straatverlichting op de gevaarlijke punten. Het voornemen was om lantaarns te branden bij de Dorpsbrug. Eveneens bij het bruggetje in de Molensteeg en een of twee lantaarns op de Ringdijk naar het station. Het aansteken van de lantaarns zou gebeuren door de gemeentewerkman Van Schaik en het doven door de nachtwacht Van de Horst. Voor de lantaarns op de brug over de Pondschoekersluis werd voorlopig 10 liter olie toegewezen.

Het raadslid Engel had klachten gehoord over het zeer gevaarlijke punt over de Amstelkade bij J.H. Vink. De raad besloot om ook daar de lantaarns te laten branden. Het verlenen van een subsidie op de prijs van olie werd nog niet behandeld. De raad nam nog geen beslissing

omdat men eerst de mening van de minister wilde afwachten. De minister bracht hier later een circulaire over uit. Het volgende agendapunt op de vergadering van de raad was de functie van directeur van het gemeentelijke levensmiddelenbedrijf. Naast zijn baan als secretaris van de gemeente bleek voor de heer Koe-dam de functie van directeur veel te lastig en vroegen deze werkzaamheden teveel tijd om dit nauwkeurig te doen. Daarom werd voor deze functie een ander aangesteld. In deze raadsvergadering werd ook gesproken over het ziekenhuis. Omdat er in de gemeente geen gevallen van tyfus meer voorkwamen wilde het college het ziekenhuis sluiten en het gebouw bestemmen als woonplaats voor de veldwachter. Het raadslid Van Dijk was het hier niet mee eens. Hij benadrukte dat het gebouw in 1915 tijdens de epidemie van tyfus haar diensten had bewezen en dat er anders meer ziektegevallen zouden zijn geweest. Het ziekenhuis werd echter toch opgeheven.

HET LAATSTE OORLOGSJAAR

Voor het oorlogsjaar 1918 was een bedrag van f. 10.000,- voor het levensmiddelenbedrijf vastgesteld en de schaarste aan levensmiddelen werd steeds groter. Daarom gaf de minister van landbouw een circulaire uit waarin stond dat de landbouwers zelf voedingsgewassen moesten telen voor eigen gebruik. Aan alle landbouwers werd ernstig in overweging gegeven om tenminste 200 roeden grasland om te spitten en daarop aardappelen, bruine bonen en dergelijke gewassen te verbouwen. Degenen die wel de grond hiervoor hadden en zoiets nalieten zouden voor de distributie van deze artikelen worden uitgesloten. Het financiële tekort van het gemeentelijke levensmiddelenbedrijf in 1917 bedroeg f. 4.096,82. Dit bedrag kon echter worden gedekt, omdat de post navorderingen hoger uitviel dan indertijd was geraamd. Ondanks de slechte voedselvoorziening bleef de gezondheid van de inwoners goed en heeft de gemeente de Spaanse griep, die in andere plaatsen een groot aantal zieken en doden veroorzaakte, goed doorstaan. Het aantal inwoners steeg dit jaar van 4127 naar 4176. Op 11 november 1918 werd er door de oorlogvoerende landen een wapenstilstand gesloten en kwam er een einde aan de oorlog. Het duurde nog enige jaren voordat alle gevolgen van de oorlog voorbij waren. ■

Geraadpleegde archieven:

- RHC Vecht en Venen. Archief gemeente Mijdrecht. Notulen van de raadsvergaderingen 1914-1919 nummers 351-352.

Heeft u ze ook nog? Die oude klassenfoto's?

OUDESTE KLASSEN RK LAGERE SCHOOL DE HOEF 1943/44.

Bovenste rij: Maarten van Gasteren, André van Bemmelen (Bertus zn), Juf Frederiks, Kees Schouten, Antoon Janmaat (meester), Koos van Bemmelen (Bertus zn), Jan Koeleman en Juf Venneman, Meester Van Meerendonk.

2e rij: Theo van Vliet, Cor Homan, Co Janmaat, Leen van Bemmelen, Joop Snoek, Theo Homan, Jaap Boere, Dirk de Jong, Jan van Vliet, Wim v.d. Velden, Hein van Bemmelen.

3e rij: Dirk Blom, Co v.d. Velden, An Schouten, Greet Rademaker, An Mourits, Dora Schouten, Dora Koeleman, Corrie Janmaat, Grad Hoogervorst, Rie de Jong, Riet van Gasteren, Nel Homan, Theo Homan(?), Nico Koeleman.

4e rij: Bep v.d. Berg, Annie de Jong, Nel Verhaar, Sien van Vliet, Annie Janmaat, Sjaan van Bemmelen, Mien v.d. Velden.

Opmerking: de foto is genomen op maandag; wasdag. Dit is de reden waarom verschillende oudste meisjes van het gezin niet op de foto staan. Zij moesten die dag thuis helpen met de was.

Deze foto is beschikbaar gesteld door mevrouw Rademaker-Koeleman.

Heeft u ze ook nog? Die oude klassenfoto's?

Van mevrouw Rini Keizer-van Veen uit De Hoef bijgaande foto, met nog maar één vraagteken....
Zij schrijft ook: "Bij mijn weten hadden we twee keer juffrouw Jansen".

NIJVERHEIDSSCHOOL 'ARBEID ADEL' IN DE AMSTELHOEK, JULI 1958.

Bovenste rij van links naar rechts:

Henny Koppenol, Lena Keizer, Jenny Bergman, juffrouw Jansen, juffrouw Van As, juffr. Beverwijk, mevr. Straub (directrice), juffrouw Groenedijk.

Daaronder: Annie Zeldenthuis, Elly Jongerling, Rini van Veen, juffrouw Jansen?, Diny Lieuwerink.

Zittend: Coba Snijder, Hillie Verkerk, Jos de Kruyf, Ria Witte, Willy Uithol, Rozien Hoetmer, Riet van Veen en Henny Snijder.

Wilt u zelf uw klassenfoto beschikbaar stellen? Dan willen wij daar graag gebruik van maken. Kent u alle namen van de klasgenoten nog? Dat is dan erg handig. Bent u juist nieuwsgierig naar vergeten namen? Dan vragen we onze plaatsgenoten om mee te denken. Vooral ook over schoolfoto's uit de jaren vijftig of zestig van de vorige eeuw. U kunt uw foto's aanleveren bij Jaap Meulstee. Dat mag digitaal via meuls63@planet.nl. U kunt uw foto ook (tijdelijk) afgeven. Dan scannen we de foto en plaatsen deze in één van onze volgende edities.

Normale dikte

Vanaf nu zult u onze Proosdijkoerier weer in 'normale omvang' ontvangen. In ons jubileumjaar 2014 hebben we tegelijk met het fullcolour gaan van ons kwartaalblad een tweetal dubbeldikke nummers van maar liefst 56 pagina's uit kunnen geven. Waar we vele jaren lang de omvang van de Proosdijkoerier op 32 pagina's hadden, zijn we enkele jaren geleden stilletjes doorgegroeid naar 36 pagina's. Door de uitbreiding vorig jaar met twee advertentiepagina's, is een omvang van 40 pagina's echter ons uitgangspunt.

Extra opslag

Onze vereniging heeft de ongekende luxe, dat nogal wat plaatsgenoten met historische besef de moeite nemen om mogelijk interessant materiaal aan te bieden. Ons documentatiecentrum bevindt zich in het Dorpshuis van Vinkeveen aan de Kerklaan aldaar. Deze zogeheten Oudheidkamer is elke maandag toegankelijk voor een ieder die geïnteresseerd is in de regionale historie. Vele honderden boeken, tijdschriften, foto's en andere publicaties zijn hier in te zien.

ARCHEOLOGISCH MATERIAAL

Naast al deze schriftelijke publicaties heeft de vereniging de beschikking over het nodige archeologische materiaal. Opgegraven of gevonden in of nabij onze dorpen. Dit materiaal kan binnenkort nog overzichtelijker opgeborgen worden in de Oudheidkamer.

De heer Harry van Scheppingen heeft eind vorig jaar een flink archiefrek gratis beschikbaar gesteld aan de historische vereniging. De heer Van Scheppingen is belast met het herinrichten van leegkomende kantoorruimtes en is van mening dat de laatstelijk hierbij vrijkomende archiefrekken van pas komen bij de historische kring.

Dat is zeker het geval. Veertien strekkende meter opslagruimte is nu extra beschikbaar om de vele materialen van de vereniging op te bergen. We zijn de heer Van Scheppingen hiervoor uiteraard zeer erkentelijk.

Om te noteren

Op **25 maart 2015** worden in Dorpshuis 'De Springbok' in De Hoef foto's vertoond door Jan Compier. Het gaat hier om foto's over De Hoef en haar bewoners door de jaren heen. Het gemeenschapscentrum De Springbok is gevestigd: Oostzijde 61a, 1426 AG De Hoef. De avond begint om 20.00 uur. U bent van harte welkom.

Op **donderdag 16 april** is onze voorjaarsvergadering. Op deze avond houdt Peter van Golen, na de korte algemene vergadering, een voordracht over het militair erfgoed in onze regio. De avond begint om 20.00 uur in verenigingsgebouw Irene te Mijdrecht.

'De Proosdijkoerier' is een kwartaaluitgave van de Historische Vereniging 'De Proosdijlanden', geregistreerd onder ISSN 1388-7165.

Redactieadres

Dhr. Jaap Meulstee
Adres: Conincksmeer 5, 3645 WG Vinkeveen
E-mail: meuls63@planet.nl

Tekstredactie

Dhr. Jan Rouwenhorst

Vormgeving

Peploen
Website: www.peploen.nl

Drukwerk

Drukkerij Avanti Wilnis
Website: www.drukkerijavanti.nl

Voorzitter

Dhr. Jaap Meulstee
E-mail: meuls63@planet.nl

Secretaris, excursies en lezingen

Mw. Marie-José van Bunningen
Adres: Raadhuisplein 22, 3641 EE Mijdrecht,
Telefoon: 0297 - 281835
E-mail: mariejose49@ziggo.nl

Penningmeester

Dhr. Jan van Breukelen
E-mail: jm.vanbreukelen@xs4all.nl

PR en documentatie

Dhr. Co Oudshoorn
E-mail: co.oudshoorn@planet.nl

Algemeen adjunct

Dhr. Hans van Zwieten
E-mail: ha911@live.nl

Monumenten, archeologie

Vacature

Heemkunde

Dhr. Harry Hoefkens
E-mail: h.m.hoefkens@kpnplanet.nl

Genealogie

Dhr. Hans van Dreumel
E-mail: h.v.dreumel@gmail.com

Ledenadministratie

Mw. Marjon van Vliet
Adres: Waverveensepad 8, 3645 CM Vinkeveen
Telefoon: 0297 - 264095
E-mail: administratie@proosdijlanden.nl
Aanmelding voor het lidmaatschap kan bij de ledenadministratie op bovenstaand adres.

Postadres vereniging

Postbus 65, 3648 ZH Wilnis
Bankrekeningnummer NL89 RABO 0369 6185 05

Website: www.proosdijlanden.nl

E-mail: info@proosdijlanden.nl

Contributie: €17,50 per jaar

Losse exemplaren van de Proosdijkoerier € 4,90 per stuk

Oplage: Circa 1100

Nieuwe leden

Christaan Treur	Vinkeveen
M. Akkermans	Wilnis
Patricia van der Does	Wilnis
A. van der Meer	Vinkeveen
N. Fokker	Wilnis
B.J.A. Fakkeldij	Mijdrecht
C.G. van Schaik	Waverveen
W.J.M. Kooijman	Baambrugge
D. Quaak	Abcoude
J. van Tuyl	Almere Hout
N. Bos	Baambrugge
T.W. Bouwhuis	Amstelhoek
C. van Vliet	Waverveen
H. de Zwart	Wilnis
E. v.d. Maat	Vinkeveen
R. de Wit	Vinkeveen
J.L.G. van Bemmelen	Wilnis
H.P. de Grood	Mijdrecht
J. de Kort	Uithoorn
A.B. Schmidt-Enderson	Wilnis
N. v.d. Vliet	Vinkeveen
N.C. Zitvast	Wilnis
A.M. Bosland	Wilnis
D. Boswijk	Wilnis

Ook lid worden?

Bel dan naar 0297 - 264095 of stuur een e-mail naar administratie@proosdijlanden.nl

"U gaat uw lidmaatschap van de Historische Vereniging De Proosdijlanden aan voor onbepaalde tijd en dat lidmaatschap wordt telkens automatisch voor een jaar verlengd.

Daar hoeft u niets voor te doen. U kunt uw lidmaatschap opzeggen uiterlijk vier weken voor het begin van een nieuw kalenderjaar.

Als lid van de vereniging ontvangt u De Proosdijkoerier en na aanmelding hiervoor via de website ook onze digitale nieuwsbrief".

DOELSTELLING VAN DE VERENIGING:

De vereniging stelt zich tot doel belangstelling te wekken voor de geschiedenis van De Ronde Venen en een stimulerend aandeel te leveren in de ontwikkeling van de regionale en plaatselijke geschiedenis in de ruimste zin.

**Inleverdatum kopij volgende nummer:
1 mei 2015**

ADVERTENTIEPAGINA BINNENZIJDE OMSLAG
IN BEZIT VAN AVANTI

ADVERTENTIEPAGINA ACHTERZIJDE OMSLAG

RABOBANK

IN BEZIT VAN AVANTI